

451581

Țara Noastră

Fondator : OCTAVIAN GOGA

Director : ALEX. HODOȘ

ANUL XVII

Nr. 1

19

FEBRUARIE

1938

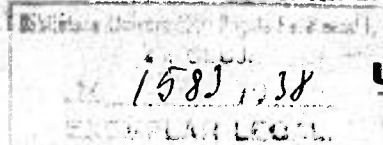
IN ACEST NUMĂR:

Continuăm...; Pe culme de I. U. Soricu; Credință, Cultură și Artă de prof. I. Lupas; In preajma Revoluției de Alex. Hodoș; Elegie intimă de I. Molea; Muntete Mic de Petre Nemoianu; Drepturile politice ale evreilor din Transilvania de Virgil Corodan; Unul care a știut să moară frumos de Laokoon; Reflecții apolitice de C. Stan; Sensul eroic al vieții de I. P. Prundeni; Insemnări: Politica guvernului? Copite de măgari; Afară cu politica; Noi și „Universul”; Acțiunea Willman; Vasile Goldiș; De ce se bucură? Stalin nu face subtilități; Săringarul în haină nouă; Kominternul nu șomează, etc.

BUCUREȘTI

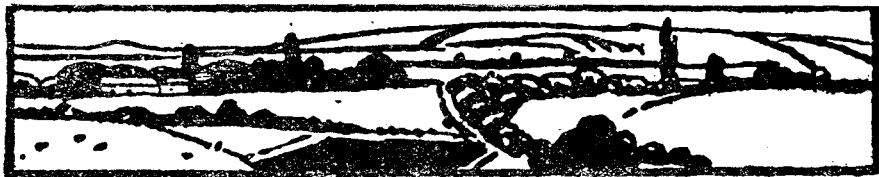
REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: STR. BELVEDERE 6, Et. V

ABONAMENTUL PE UN AN 250 LEI

Un exemplar 5 Lei

Țara Noastră

Continuăm...

În frământarea neîntreruptă a vieții, dreptatea rămâne totdeauna de partea celui care a stăruit cu mai multă hotărîre în apărarea unei credințe.

Acum, când ne întorcem iarăș la masa de scris, regăsim alături de mâna noastră care nu tremură, aceleași plăsmuiri ale minții și aceleași elanuri ale inimii, tot atât de proaspete și de calde, ca în primul ceas al nașterii lor. Trecerea aceasta, de pe arena întrecerilor publice (unde niciodată n'am practicat desmățul electoral) în paginile acestei reviste, care ne așteaptă pentru a afirma din nou o gândire în slujba iubirei de țară, se săvârșește fără nicio dificultate. Suntem obișnuiți cu această gimnastică spirituală, căci pentru noi *fapta și cugetarea politică* sunt înfățișările deosebite ale aceluiaș cult închinat IDEII NAȚIONALE, cu virtuți creatoare deopotrivă de prețioase.

Ne aducem aminte...

Era în Octombrie 1922, cu câteva zile înainte de praznicul cel mare al Intronării dela Alba Iulia. Vremurile se arătau pline de zbucium și patimi primejdioase scoteau capul pe câmpul frământărilor obștești, amenințând cu atitudini nesocotite, temeiurile unității noastre sufletești. Atunci a apărut, la Cluj, cu fluturări de aripi albastre sub un cer cuprins de furtună, revista „Țara Noastră“, slăvind strălucirea Coroanei românești și muștrând pe cei cari, în oarba lor supărare, socoteau că ar reuși s'o întunece printr'o abținere demonstrativă.

A urmat apoi, săptămână de săptămână, lupta de apărare împotriva tuturor ereziilor care ar fi putut să slăbească așezarea Statului nostru Național, proaspăt încheiat pe ruinele nedreptăților din trecut. Câteva mii de pagini au rămas în bibliotecă, pe urma trudei noastre de atunci. Iar pe seama vieții politice dela noi, am câștigat o izbândă completă și definitivă, nu pentru noi, ci spre folosul României-Intregite. Cu blagoslovita armă a cuvântului, am înfrânt demagogia latifundiarilor de voturi, fiindcă aveam cu noi justificarea istorică a IDEII NAȚIONALE, care trebuia să biruiască asupra chiotului nearticulat al agitatorilor de profesie. Sunt cincisprezece ani, de când scriam: „*Pentru întreg poporul nostru, Coroana nu este numai o funcțiune constituțională, ci un simbol al Unității Naționale. Regele a trecut de mult proba de foc a simțămintelor Sale românești, iar Dinastia înfățișează pentru un lung șir de ani, cel mai sigur punct arhimedic al consolidării Statului nostru, amenințat încă dinafară de nepotolite dușmăni, turburat înăuntru de o imprecisă fierbere de patimi*“.

Nici astăzi nu credem altfel. Pentru noi, Regele întruchipează într'o strălucitoare lumină de mărire, însăș trăinicia României, și noi nu slăvim Monarhia, în măsura în care s'ar îndeplini deșartele noastre ambiții. N'am trecut niciodată, ca alții, dela o atitudine de supunere servilă, la mârâielile paraponisiților înciudați.

Spunem aceste cuvinte limpezi, ca să fim bine înțeleși la începutul unei lupte noi, și ca să nu fim confundați cu anumiți pescuitori în apă tulbure, bine-cunoscuți prin cuvântările lor din Teiuș, Vinț și alte gări provinciale. Reluăm firul unei activități gazetărești întrerupte, dar nu ne-am schimbat, suntem tot cei vechi. Pe de-asupra atâtor lucruri, la cari nu participăm fiindcă nu le înțelegem rostul, noi rămânem cu credința noastră în puterile vii ale Națiunii, afirmând mereu, cu aceeaș tărie, dreptul Românilor de-a fi *singurii stăpâni în țară la ei*.

Această concepție a suferit, poate, în cursul vremilor, unele atingeri păgubitoare. Toate aceste știrbiri vor fi răzbunate, însă, într'o zi. IDEIA NAȚIONALĂ va fi atunci pe de-a'ntregul triumfătoare. În așteptarea tuturor reparațiilor, la care conștiința obștească are drept să năzuiască, mergem înainte cu „Țara Noastră“, revenind la această veche formă, pe care cititorii noștri de altădată o vor recunoaște fără greutate, și poate chiar cu puțină melancolie...

„Țara Noastră“

Pe culme

I

Vezi Bunătatea, sus pe cruce,
Incearcă mânilă să'ntindă,
Și, de durerea ei uitându-și,
La sân vrea lumea s'o cuprindă.

Ii încunună fruntea spinii
Și-i curge sângele șiroi,
Dar ochii calzi își sting lumina
Ca să ne mângâie pe noi.

Se 'ntunecă 'nduratul soare
Și luna se'nroșește 'n slavă, —
Iar noi felicităm pe Iuda
Pentru grozava lui ispravă!...

II

Să nu te turburi că furtuna
Seninul cer ți l-a'nnotat, —
Vieța cântărește gândul
Și culmea spre care-a-i plecat.

Mânați de gloria deșartă
Ce pune proștii la 'ncercare,
Botezătorii cu minciună
Se scufundară în uitare.

Ion a botezat cu apă,
Dar gândul lui înnoitor
Il ține'n mintea omenirei
Drept înaintea mergător!...

III

Se'nnață către soare crinul
De calde raze fermecat,
Hlamidă albă de lumină
Pe sveltul-i trup și-a'nvestmântat.

O, focul dulce care-l soarbe
Cu lăcomia în priviri
E suflul purtător de moarte
Curatei sale străluciri.

Și crinul o să-și plece capul
Și o să moară mai apoi, —
Sub focul razelor de soare,
Nu sub copitele de boi !...

IV

Sus cupele în cinstea vieții
Ce rade'n Maiul înflorit,
Să ne găsească Sfântul Soare
Cu ochii către răsărit.

Cântați în ritmul Invierei
Ce tânără palpită'n zări,
Cântarea triumfală urce
Albastrele țării scări.

Și'nvăluiți-vă privirea
În creatorul vieții foc,
Sfidați durerea ce deschide
Cărare pentru nenoroc.

De-ar sângera izvoare rana,
Sbucniți în cânt de biruință
Căci numai slabi plâng pe cale
Și mor învinși de suferință !...

V

În cântec nou mărește astăzi
Pe Domnul, suflule al meu,
S'au rupt zăgazurile toate
Câte s'au pus în drumul greu.

Când așteptau retrași dușmanii
Ca să ne vadă suspinând,
Biruitori treceam nainte
Al păcei imn mareț cântând.

Când așteptau ca să ne vadă
Ingenunchind îndurerați,
Ne înălțam măreți ca munții
In auroră'nvestmântați.

Căci, de-a 'ncăput în tine dorul,
Avânt și vis și chinul mut,
Meschinăria urei lașe
Să te umbrească n'a putut !...

VI

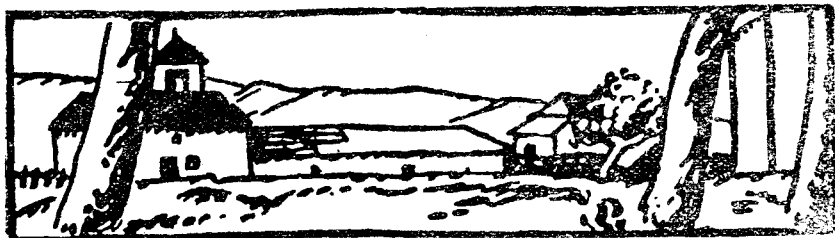
Copil din flori al ironiei
E orbul ce'l numiți noroc,
Râzând își încunună lașii
Și de viteji își bate joc.

In târgul robilor ascultă
Balada sterpei lingușiri,
Lovește'n pavăza virtuții
Și din otrepe face zbiri.

Din focul razelor de soare
Eu mi-am făcut la casă gard, —
Să nu s'apropie de ruine,
Că-l pun de viu pe foc și-l ard !...

I. U. Soricu

Credință, Cultură și Artă

Indiferentismul veacului XIX, disprețuitor de cele sfinte, fiind îndeobște osândit ca o rătăcire cumplită ale cărei urme supraviețuitoare abia se mai pot găsi în țările Europei Centrale și Apusene, va trebui să cedeze și la noi pasul noului curent de reacțiune morală, națională și creștină, care a prins ritmul său înviorător aproape trei sferturi din popoarele Continentului nostru.

Procesul de tranziție dela Statul laic, nepăsător față de problemele vieții spirituale-religioase, culturale și artistice, spre Statul național și creștin care înțelege să-și facă tocmai din ele obiectivele de căpetenie ale existenței și ascensiunii sale, va trebui să înceapă dela temelie, adâncind și fortificând, înainte de toate, legăturile religioase, — de nesdruncinat, — ale vieții familiare. Un Stat creștin nu poate fi așezat, cu trănicie victorioasă peste toate vijeliile și răutățile vremii, decât clădindu-l pe piatra unei credințe, pe care nici porțile iadului să n'o poată surpa, și sprijinindu-l pe așezământul familiei creștine deplin închegate.

Deaceea una din cele dintâi preocupări ale noastre a fost să așezăm viața familiară, nu numai sub protecția legilor civile, ci și la adăpostul și în paza neadormită a Bisericii, care prin Sfânta Taină a cununiei religioase face să picure harul divin asupra celor ce își contopesc destinul vieții în clipa de înfiorare mistică, învăluită în dulcea mireasmă a rugăciunilor din fața altarului străbun. Ar urma să fie găsită formula juridică și legală indicând modalitatea cea mai potrivită pentru reînvierea bunelor tradiții creștinești, în sensul cărora valabilitatea căsătoriei civile va fi condiționată în mod categoric și de celebrarea cununiei religioase, pentru ca în chipul acesta legătura cu cele cerești să fie pentru familia creștină un scut mai puternic decât tocmeala cu cele pământești, prin ori câte peceți oficiale s'ar cere întărită această tocmeală.

S'ar putea lua apoi măsuri, de comun acord cu autoritățile

bisericești, cu ministerul Educației Naționale și cu Straja Țării, pentru intensificarea instrucției și a practicilor religioase în toate gradele învățământului public și particular, așezând profesorii clerici la același nivel de egalitate desăvârșită cu oricare dintre colegii lor, membri ai corpurilor didactice primare, secundare sau normale. Nici învățământul universitar să nu mai fie lăsat, ca până acum, la voia întâmplării, ci va trebui îndrumat spre o educație religioasă, îngrijită sistematic din partea unor preoți-profesori bine pregătiți nu numai prin belșugul cunoștințelor de specialitate teologică sau filosofică, ci mai ales prin elanul sufletească necesar spre a pătrunde la inima tineretului doritor să nu-și lase gândul rob în numai de cele trecătoare, — pământești, — ci să și-l smulgă cât mai adeseori din vâlmășagul măruntelor sau marilor griji cotidiene, spre a și-l putea înălța spre culmile idealurilor netrecătoare ale vieții naționale și creștine. Este un mare adevăr în cuvântul rostit de M. S. Regele Carol II, augustul nostru Suveran, cu prilejul serbărilor centenare ale Seminarului Central din Capitala Țării: „*Preoția nu este numai un produs al învățaturii, ci este mai presus de toate un produs al credinței și al chemării sufletești. Nu în zadar în învățăturile și dogmele Bisericii preoția este o taină; și taină trebuie să rămână, căci dacă ea nu este inspirată de puterea Celui de Sus, preotul niciodată nu va fi un adevărat slujitor al Altarului*”.

Insuș tineretul universitar, simțind necesitatea clipelor de reculegere și înălțare sufletească, în dorința de a se sustrage influenței nefaste a unor profesori indiferenți sau chiar porniți spre negațiune demonstrativă în chestiuni spirituale, nu a lipsit să ceară într'un congres al său înlocuirea acestor propovăduitori sterili cu elemente de cugetare și convingere creștină, activă și luptătoare.

Era deplin îndreptățită cererea aceasta. Căci mintea și sufletul prins în mrejele îndoelii, sau chiar în ale necredinței, nu va exercita decât o influență profund păgubitoare asupra educației tineretului. Pe nici una din treptele învățământului public sau particular, misiunea didactică-educativă nu poate fi degradată la rolul unui simplu mijloc de pricopseală, ci trebuie înălțată cu eforturi continue spre treapta unui sacerdoțiu rezervat celor mai viguroase și mai productive talente, capabile oricând să coboare în realitatea vieții școlare eternul adevăr al Scripturii: „din prisosința inimii grăește gura“...

Dacă în inima educatorilor și îndrumătorilor tineretului nu s'ar găsi nici un fel de prisosință de simțire creștină, ei nu ar mai avea niciun drept să urce catedra, după cum nu s'ar cuveni să urce amvonul nici preotul care din bogăția propriului său suflet nu are nimic de împărtășit credincioșilor doritori să asculte cuvântul lui Dumnezeu înveșmântat în graiul de bună mireasmă duhovnicească al Scripturilor bătrâne, iar nu în cuvinte moderne-păsărești, împrumutate dela cei ce au început

să-și facă, în timpul din urmă, o virtute din stălcirea limbii românești.

Nu voi uita curând impresia penibilă ce a lăsat în sufletul creștinilor un protopop, cu înalte studii teologice și filosofice, care în ziua de Anul Nou în loc să-și fi început predica, după strămoșeasca datină cu „iubiților creștini“ sau „fraților“, a socotit că e mai bine s'o înceapă cu modernele cuvinte : „onorată asistență“. Auzind aceste cuvinte cu rezonanță atât de laică, bieții ascultători nu-și mai puteau da seama, dacă se găsesc într'o biserică sau într'o sală de clinică, unde „onorata asistență“ a medicilor se pregătește să-și încerce știința și iscusința pe socoteala pacienților.

Dacă am stăruit în primul rând asupra unor necesități de ordin religios-educativ ca cele schițate până aci, nu vom da uitării nici problemele privitoare la opera de reparațiune istorică ce se cere îndeplinită fără șovăire nu numai în chip de răsplătire a unor îndelungate prigoane și spoliațiuni din trecut, ci și ca un omagiu închinat dreptății. În scurtă vreme dorința populației ortodoxe din Maramureș de a vedea restaurată cea mai veche vâldicie a Românilor dintre Carpați și Tisa, va fi împlinită și urmașul bătrânului episcop Dosofteiu din veacul XVIII va purcede la deștelenirea ogorului sufletesc răspândind deopotrivă conștiința ortodoxă și conștiința națională, menite să garanteze amândouă împreună intangibilitatea graniței de Vest a României întregite.

În serviciul aceluiaș scop religios și național va sta ca strajă sufletească și Episcopia ortodoxă din Timișoara, a cărei înființare nu mai poate întârzia.

*
*
*

În ce privește chestiunile bugetare ar trebui să fie împlinit desideratul just al preoțimii care a cerut de repetate ori o lege de salarizare după criterii identice cu cele aplicate la salarizarea corpului didactic de diferite grade. Bugetul ministerului Cultelor și Artelor va trebui readus la nivelul celui din 1927, prezentat Parlamentului prin titularul de atunci, răposatul Vasile Goldiș care a izbutit să alcătuiască până acum unicul buget, cu deplina luare în socotință a tuturor dispozițiilor cuprinse în legea și statutul de organizare a bisericii ortodoxe române.

Deasemenea ar fi nimerit să se facă o atentă revizuire a tuturor legiuirilor de până acum, spre a fi puse de acord cu ideia națională și creștină, isvorâtă din tendința celei mai armonioase colaborări a Statului cu Biserica pentru garantarea sprijinului reciproc, în interesul neștirbitei afirmări a principiului de autoritate, atât în manifestările vieții de Stat, cât și în cele de ordin bisericesc. Respectând autonomia bisericască în limitele fixate de supremul interes al integrității naționale și de Stat, orice operă de reparațiune îndeplinită pe seama Sf.

noastre Biserici va trebui să pornească din gânduri curate și în condițiuni acceptabile cari să nu trezească în cercurile bisericicești impresia că li se ia cu stânga ceea ce li s'a oferit cu dreapta.

E de dorit, deasemeni, o colaborare mai activă între diferitele biserici creștine din cuprinsul României, fiind aceasta o necesitate de ordin moral și patriotic cu perfectă posibilitate de încadrare în ritmul preocupărilor ecumenice din zilele noastre și prin cari se urmărește înjgheburile frontului unitar al tuturor bisericilor creștine.

Am subliniat chiar în cuvântul rostit la 29 Decembrie 1937, că nu consider diversitatea religioasă-confesională din anume laturi ale Patriei întregite, ca un rău iremediabil, ci mai curând ca un fenomen istoric explicabil prin succesiunea diferitelor stăpâniri străine asupra unor părți din pământul și sufletul neamului românesc. Dar acest rezultat al unor evoluțiuni istorice felurite poate servi, acum și în viitor, nu ca motiv de vrășmășie, de invidie și ură, ci ca prilej de nobilă întrecere între căpeteniile și slujitorii sfințelor altare, cărora porunca Evangheliei lui Hristos le impune a se iubi unii pe alții năzuind, în orice împrejurări, să propovăduiască sufletelor ce li s'au încredințat spre păstorie, numai cuvinte de pace, de frăție și de înțelegere creștinească, fiind tuturor pildă cu credință, cu dragostea, cu înțelepciunea și cu viața, căci după vechiul cuvânt latinesc: „*Vita clerici est evangelium laici*” sau pe românește: „*pățania este mai tare decât cazania*“...

* * *

Dar ministerul, despre care vorbesc, nu este numai al Cultelor, ci și al Artelor, formând și acestea în alcătuirea lui o parte, — adevărat, ceva mai redusă ca întindere, pricinuitoare însă de multă frământare sufletească pentru cei cari îi poartă povara răspunderii. Mărturisim, și în partea aceasta, nestrămutatul nostru interes pentru toate inițiativele și acțiunile menite să pună în evidență *specificul românesc* în orice manifestare de artă indigenă, — începând cu formele simple dar fermecătoare ale artei populare și până la cele mai exigente ale artei culte. Sprijinirea lor ne va fi una dintre preocupările principale în aceeași măsură ca și năzuința de a contribui la sporirea potenței culturale-artistice, pe care se întemeiază existența și viitorul așezămintelor noastre bisericicești. Legătura tradițională dintre biserică și artă a fost și trebuie să fie tot atât de fecundă în viața poporului român ca și în viața altor neamuri creștine.

Tot ce ni s'a păstrat din viforul trecutului milenar ca dovadă despre înălțimea gândului sau despre pasiunea sufletului românesc pentru creațiuni culturale-artistice, poartă pecetea indelebilă a darului duhului sfânt al credinței noastre strămo-

șești și s'a putut strecura prin valul amenințător al vremilor de urgie numai la adăpostul și sub strașina bisericii. Această legătură tradițională va dăinui și în viitor. Arta religioasă trebuie deci cultivată cu toată grija eliminându-se orice amestec străin și incompetent în rosturile ei sfinte.

Iar în privința artelor profane va trebui continuată lupta pentru stârpirea primejdioasei încolțiri a duhului satanic, corupător și demoralizant care amenință să istovească dumbrăvile artei împietând asupra oricărei exigențe estetice până la desgustătoarele parodii ce s'au putut vedea în „Expoziția artei denaturate”, organizată la München în toamna anului trecut.

Neizbutind deadreptul cu proiectele lor de revoluție mondială, menite să innee întreaga civilizație creștină în valuri de sânge, elementele semite și semitizate au încercat și au reușit, în parte, să introducă în domeniul artistic sistemul lor subversiv, socotindu-l potrivit să-l ia ca ajutor în diabolica silință de a destrăma și distruge sufletul național și creștin al neamurilor năpăstuite printr'o invazie cutropitoare.

Neîntârziata deparazitare a câmpului artistic de această primejdioasă pornire distructivă trebuie socotită ca o datorie de căpetenie a direcției artelor, care va trebui să priveghieze necontentit ca de pe povârnișul decadenței gustul artistic să fie întors iarăș spre arta curată, senină și înălțătoare așa cum a înflorit ea totdeauna în creațiunile autentice ale sufletului românesc.

Teatrele și Operele naționale, în schimbul zecilor de milioane de subvenții din bugetul Statului, s'ar cuveni să îndeplinească operă de educație artistică fără prihană, operă de zidire iar nu de surpare sufletească. Aceeaș atenție se cuvine și teatrului sătesc, pentru țărani, ca unui important factor de educație morală-creștină și națională-patriotică, fiind convinși că și sub raportul vieții artistice, ca și sub al celei culturale, economice și igienice-sanitare atențiunea cercurilor conducătoare trebuie îndreptată spre mulțimile dela sate cu mai multă stăruință și cu mai dreaptă înțelegere decât în trecut.

O acțiune de mare utilitate ar sprijini organizarea corurilor bisericesti la orașe și la sate, făcând apel la toți străjerii și premilitarii să nu pregete a împodobi cu însuflețitele lor cântări strămoșeasca strană, cu prilejul serviciilor divine, în toate Duminicile și sărbătorile de peste an.

Imbinând cerințele vechi perpetue cu cele mai recente necesități, respectând tradițiile viabile fără a nesocoti trebuințele vremii în care trăim, urmărim scopul de a netezi mereu calea progresului românesc prin credință, prin cultură și artă: prin înălțarea cugetului spre cer, prin smerita lui închinare în fața adevărului și prin lămurirea lui în unda curățitoare a frumosului, întemeiat pe pravila moralei creștine.

I. Lupaș

fost ministru al Cultelor și Artelor

In preajma revoluției

— Fragment din „Viața lui Avram Iancu” —

În lunile de vară ale anului 1841, Avram Iancu, acum flăcău de șaptesprezece ani, a revenit, pentru o scurtă odihnă, în casa părintească de pe valea Arieșului Mic. Multe se schimbaseră între timp. Moș Iacob Todea se sfârșise din viață pe la mijlocul iernei. Fratele Ion mântuise anii de Teologie și umbla să se însoare, ca să poată prinde parohia din Vidra de Sus. În sat, treburile mergeau cum nu se poate mai rău. O secetă cumplită bântuise pe Câmpie și bucatele începeau să se ascundă. Zile întregi de muncă în pădure nu cântăreau cât două cupe de cucuruz. Aruncurile curgeau cu nemiluita, vitele mugeau înfometate prin pășunile sterpe, și la o răspântie când părea că nici banul nu mai are preț, mergeau cu pagubă până și băile de aur dela Roșia și din Zlatna. Pentru întâia oară, o undă de îngrijorare se abătuse și asupra gospodăriei lui Alexandru Iancu. Maria-mică trecea, ca o umbră sfioasă din tindă în cămară și dela șură prin odăi, privind nedumerită la catastifele cu tot felul de socoteli, pe care gornicul moșiilor domnești le tot răsfoia, și iar le lua dela capăt, scărpinându-se din când în când după ureche. Femeia, cuprinsă dintr'odată de presimțiri rele, își ferecase doinele și glasul ei amuțise. Numai Avram Iancu, lovit mai aspru de moartea unchiașului care-l dusese cu ochii închiși spre ascunzișurile lui Horia, își lua cu sine fluerul, se ascundea în pădure zile întregi, și, tremurându-și frământarea în vârful degetelor, aștepta să se hotărască despre soarta lui.

N'a stat nicio clipă în șovăire, răzbătătorul Alexandru Iancu. A adunat din toate părțile, galben lângă galben și fiorin lângă fiorin, până a împlinit suma trebuitoare. Iar când s'au strâns la sfat rubedeniile, unchiul Avram, unchiul Ion, mătușa Sântioana și mătușa Sanfira, au aflat, cu multă mirare și cu puțin necaz că Avrămuț va pleca în toamnă mai departe, la școalele cele înalte dela Cluj, să învețe Drepturile. Imprejurările nu erau tocmai prielnice, dar până la vara următoare, cât avea, îi

ajungea. — „Știam eu, că fratele Alexandru are zloți puși deoparte, oftă la întors spre casă mătușa Sântioana, dar poate că făcea mai bine, să-și ajute mai întâi și mai întâi, surorile“... Despărțirea, de data aceasta, n'a mai fost stropită cu atâtea lacrimi. Maria-mică se mai deprinsese cu gândul, că băiatul ei, care le făcuse atâta cinste, va porni iar printre străini, să-și croiască un drum mai larg în lume. Apoi, răsăriseră dintr'odată, atâtea nevoi și griji în preajma gospodăriei. Iarna se vesteă nespuse de grea, nici când nu se ceruse atâta băgare de seamă și atâta cruțare. Avram Iancu se urni spre Cluj pe la începutul toamnei. Abia pălise puțin frunza fagului... Eră, acum, om în toată firea. N'avea lipsă de nimeni, să-l poarte de mână. De aceea, tată-său nu l-a mai însoțit, decât o bucată de drum, până la Câmpeni. L-a lăsat de cheltuială, să-și cumpere haine domnești, să-și plătească gazda și să-i ajungă și pentru cărți, iar drept rămas bun l-a sărutat pe frunte, zicându-i — „Dac'o vrea Dumnezeu, încolo spre Crăciun, o să dau și eu o raită prin Cluj, să văd cum te-ai așezat“...

Clujul, cu anii lui de studenție gălăgioasă, a răscolit adânc firea închisă a lui Avram Iancu. Este o epocă în viața fiecăruia dintre noi, când ispita ne prinde ușor în mreaja ei, când încep să iasă la iveală, ca niște forțe subpământene, impulsuri și instincte nebănuite, pe cât de tainice, pe atât de turburătoare... Vinul nou al tinereții fierbe în vasul care abia îl poate cuprinde, și mult mai târziu se limpezește, după ce drojdia atâtor porniri nelămurite, rămâne la fund. Puțin lipsește, uneori, ca mustul să nu se strice. E de-ajuns o prietenie rău-sfătuitoare, o tovarășie cu îndemnuri rele, o împletire de împrejurări nenorocoase, pentru ca cea mai pură copilărie să se vândă Diavolului în pragul vârstei bărbătești, pentru desfătări trecătoare. Avram Iancu, desprins ca o așchie tare de piatră din stâncile codrului, n'a scăpat, nici el, la optsprezece ani, de chemările încântătoare ale ușurinței și-ale plăcerii. Un roi încărcat cu ademeniri de tot felul, i-a ieșit în cale la Cluj, încercând să-l abată din mers. Dar, precum torentul din munte își taie cu stăruință culcușul alviei lui în margini de prăpăstii, oricâte piedici ar întâlni de-acurmezișul, tot astfel omul predestinat unei meniri se îndreaptă spre ținta care i s'a dat, chiar dacă, la vreo răscruce a existenței lui, alte glasuri străine ar încerca să-l subjuge...

Cași cum ar fi presimțit furtuna care se apropie, generația cea nouă din preajma anului 1848 se aruncase în brațele de puf ale unui trai somptuos, împingând prea de multeori voluptatea până la desfrâu. Viața studențească, între zidurile severe ale Clujului, ca și la Debrețin și la Pesta, nu era altceva decât un lung șir de scandaluri nocturne și de bacanale până în revărsatul zorilor, cu vin de Tokay, cu cântece de pe Pustă și cu femei de pretutindeni. Un fel de arțăgoasă sfidare juvenilă se încuibase în inimile înflăcărate ale tineretului universitar de

atunci, ca o anticipare necugetată a gravelor evenimente, care aveau să urmeze. Avram Iancu a rămas, câtva timp, cu totul străin de aceste apucături zgomotoase, atât de nepotrivite cu temperamentul lui sobru și rezervat. Dar, încetul cu încetul, valurile l-au atins, curentul l-a răpit și singuraticul a intrat în horă, cu pași stângaci la început, apoi cu toți laolaltă, pentruca în cele din urmă vârtejul să-l ia, uneori, până la amețire... Se aflau în vremea aceea, la Cluj, destui studenți români, din toate colțurile Ardealului. Nu trăiau toți la fel, nici nu prea umblau împreună. Unii, veniți de-adeptul de lângă brazdă, cu mâinile bătătorite încă de coarneau plugului și cu fața arsă de soarele secerișului, își duceau zilele cum puteau, câte opt și zece într-o odaie, dormind pe jos, înveliți cu țolul de lână adus de-acasă, hrănindu-se cu slănina porcului tăiat înaintea plecării, și stricându-și ochii la lumina opaițului, ca să învețe pe de-asupra paragrafuli tripartitului lui Verböczy. (Era unul, Nicolae Orza, înalt cât un gorun și cu brațele tari ca piatra, care se așeza la masă cu o cană de apă alături și cu cartea dinainte, își sufleca mânicele cămășii până la umăr, și-și umfla mușchii citind, ca să priceapă mai bine). În tabăra cealaltă se strânseseră cei cu dare de m^osă, cari, deși de-aceeaș obârșie cu cei săraci, maimuțăreau apucăturile nemeșilor maghiari, îmbrăcându-se aidoma cu ei, vorbindu-le limba și chefuind bucuros în societatea lor, măguliți că sunt primiți să cadă sub masă de gât cu descendenții celui mai autentic sânge albastru. Câțiva, mai moțați, descoperiseră, la rândul lor, în podul casei sau prin filele unsuroase ale ceasloavelor de pe laviță, câte-o diplomă de noblețe ostășească din leatul Mariei-Theresia, și, ca să nu pară niște bieți plebei pe lângă grofii și baronii Esterhazy, Jozsika sau Bornemisza, agățau și ei la coada numelui părintesc satul de unde se trăgeau, și se prezentau, la teatru sau pe la serate, Ion Pipoș de Hondol, Nicolae Pop de Voila sau Vasile Stoica de Ileanda-Mare. Titluri pompoase, care nu înfățișau, de cele mai multe ori, decât un sat românesc necăjit, câteva jugăre de pământ și un hambar plin cu bucate... Avram Iancu, cu simțul lui realist și cu ironia-i rece, își bătea joc mereu de ifosele colegilor lui cu fumuri boerești, și, deși nu era mai lipsit decât unii dintre ei, n'a căzut niciodată în mrejele ridicolei deșertăciuni. Dimpotrivă, se împrietenea foarte bucuros cu studenții nevoiași, pe cari, de câte ori a putut, i-a ajutat cu cărți, cu haine și, uneori, chiar cu bani. Darnic cu inima lui și sgârcit la vorbă, Avram Iancu și-a câștigat repede o mare popularitate în mijlocul tineretului român din Cluj, și chiar partidul *domnilor*, dacă nu-i arăta o deosebită simpatie, îl respecta dela distanță și nu-i căuta pricină niciodată. Dintre toți, Avram Iancu se legase, însă, mai strâns, cu brașovenii, cu alde Secăreanu, Găitan, Lacea și alții, în cea mai mare parte copii de negustori, chibzuiți în judecata lor bine-cumpănită de timpuriu, firi vesele, predispuse spre glume lesnicioase, cu înfloritoare situație ma-

terială și cu zdravene simțăminte românești. Pe apele nestatornice, unde-l împinsese năzuința lui spre învățătură, Avram Iancu n'a fost nicicând în primejdie. Va fi *becherit* și el, (cum se zicea pe-atunci) dimpreună cu toți camarazii de-o seamă, devotându-se cu prea mult zel cultului păgân al lui Bachus, închinându-se din când în când Venerei și ocolind cu prea puțină remușcare predicile religioase din biserică, dar, în nicio împrejurare n'a alunecat, cât de ușor, pe povârnișul înstrăinării. Iar pentru cugetul lui, izbit de atâtea vânturi protivnice, întâlnirea cu cei din Brașov a însemnat ivirea unei neașteptate oaze, în mijlocul deșertului cu înșelătoare miragii...

La fiecare răspântie, o altă capcană. În fiecare zi, altă umilință. Călugării minoriți dela *Liceul Claudiopolitan*, cași frații lor întru Hristos dela Zlatna, i-au stâlcit cu ciudă numele, și astfel Avram Iancu s'a prefăcut încă odată, la cancelarie, în *Jank Abraham*, fiind trecut de data aceasta de-adreptul printre romano-catolici, adică, așa cum se înțelegea pe vremea aceea, printre *maghiari*. Mult trebuie să fi răs în gândul său, nepotul lui Horia, de aceste opintiri repetate ale pedagogilor în sutană, cari încercau, la umbra crucifixului, să-l rupă de lângă tulpina neamului lui și să-i schimbe legea. Vijelia, oricât de furioasă ar veni, nu va izbuti nicicând să mute munții din loc. Avram Iancu purta în el toate puterile nevăzute ale pământului, și, meșteșugitele fire de păianjen care se țeseau în jurul lui se destrămau, fără urmă, în fiecare seară, de câteori moțul pornit în pribegie după carte, rămas în sfârșit cu el însuș, scotea cavatul încrestat de mâna aspră a lui moș Iacob Todea, și-i zicea, ca să-și mai potolească dorul, o *țarină* dela Abrud. Se duceau atunci, pe apa Sâmbetei, și prefăcătoriile cucernicilor zbiri, și insultele lor sarcastice, și textele încâlcite ale *Approbatae*-lor și *Compilatae*-lor... Toate dispăreau, ca un abur; pe sub arcadele întunecate se strecurau fantomele celor trași pe roată; se apropia murmurul Arieșului de ferestrele ferecate, și ușa se trântea singură de perete, ca și cum o răbufnire de aer proaspăt, coborât din munte, ar fi năvălit, nepoftit, în odaie! Nimic nu se mai alegea, la acel ceas târziu din noapte, din toată furia nepotolită a moralei ungurești de peste zi. Fiecare se retrăgea, ca mai înainte, în vizuina așteptării lui, și în încăperea unde plutea aroma amintirilor de-acasă, nu se mai auzea înjurătura părintelui profesor Keresztes Kristof, ca o pleasnă de bici de-asupra urechilor: — „*Vanjuk! Olák! Süket horája!*“ Profesorul Keresztes Kristof, armean proaspăt maghiarizat, nutrea o ură, pe cât de proaspătă pe atât de zeloasă împotriva *valahilor*, asupra cărora, ca un conștiincios dascăl de retorică, asvârlea tot soiul de invecitive. Nici ceilalți nu se arătau mai mărinoși. Unii, mai rafinați, în locul violenței, revărsau o rânjitoare ironie peste capetele studenților români: *Diabolicae curcubitae!* Toți însă, fără deosebire, serveau ascultătorilor o știință strâmbă, mutilată, din resturile căreia pregăteau o fiertură specială, pe care s'o poată

mistui delicatele stomacuri ale nobilimei ungurești... Totul era meșteșugit, de-așa fel, ca națiunea maghiară să iasă vitează, puternică și glorioasă, cu îndreptățire veche, dela Dumnezeu primită, de-a stăpâni fără amestecul altora, pământul în care, venind de-a călare, și-au așezat șeaua jos și au zis că întemeiază o țară. Avram Iancu, student sânguincios în anexa juridică a *Liceului Claudiopolitan*, se trudea să descifreze toată arhitectura încărcată, de legi senioriale și de decrete regești, tot atâtea diplome de nedreptate, pe temeiul cărora se rezima orânduirea feudală a Ungariei asupra țării. Avram Iancu știa prea bine, că toate acestea erau ticluite, prinse în grele peceți de minciună, căci adevărurile neclintite, drepturile statornice ale vieții rămăneau în Munți, zăvorite în cetatea de granit, unde trăiau laolaltă cu hrisov nescriș, dela Facerea Lumii, pălmașii pădurii și duhurile steurilor de piatră. Invățătura juridică i s'a părut, totuș, un mijloc potrivit pentru a începe într'o zi, cu arma mlădioasă a cuvântului, lupta cea grea împotriva asupririi.

Mai târziu, i-a fost dat tânărului cu păr bălai să afle, despre trecutul Ardealului, o mulțime de lucruri, pe cari manualele ungurești le țineau închise cu șapte lacăte, sub zăvoarele tăcerii. Prin 1830, cu câțiva ani înainte de venirea Iancului la Cluj, se ivise printre studenții de aci un om de ispravă, cu inimă de Român bun: îl chema doctorul Simion Romoș. Acesta, văzând cu ochii lui cum primejdia înstrăinării pândea atâtea cugete tinere, s'a gândit să le pună la îndemână cărți tipărite în românește. Nu se aflau prea multe pe-atunci. Dar, printre cele puține, doctorul Romoș izbutise să dobândească neprețuita *Istorie a Românilor*, scrisă de îndărătnicul învățat dela Blaj, Petru Maior. Aceste pagini mari, ieșite din teacurile dela Buda, au fost pentru cugetarea aprinsă a lui Avram Iancu înfocmai ca o Predică de pe Munte, adică tălmăcirea limpede a învățăturii, pe care inima lui drept-credincioasă o presimțise demult, fără cuvinte. Toate se lămureau, și, însuflețite de duh nou prindeau puteri sporite în mintea Moșului, care deslușea din mărturiile istoriei, taina scoasă la lumină a obârșiei noastre latine. Mândria lui de băștinaș, cuibărită altădată lângă puternicul trunchiu al gorunului lui Horia, își desfăcea acum larg zborul spre orizonturile milenare, muindu-și vârful aripelor în apa Tibrului.

Amintirile copilăriei primeau o altă tâlcuire, căci pe deasupra priveliștilor trăite se suprapuneau acum închipuirile vițiuni ale vremilor eroice, și alături de vulturii singuratici, stăpânitori ai piscurilor cărunte, se înșiruiau âcșilele biruitoare, purtate de brațele vâjnoase ale legionarilor lui Traian...

Insetat după izvoarele de lumină ale minții, Avram Iancu, tăcut cum era din firea lui, mai tot timpul posac și mereu îngândurat, s'a retras din an în an, tot mai adânc în singurătatea tinereții lui contemplative, încordându-se asupra lui însuși înfocmai ca un arc întins, în așteptarea brațului care să trimită

săgeata până departe. Se întâlnea din ce în ce mai rar cu colegii cheflii; ocolea petrecerile; la teatru unguresc nu se ducea; strămbăturile saltimbancilor dela circ îl întristau... Mulți dintre studenții Români cari se adunase la Cluj, deși băieți săraci, cârpindu-și nevoile vieții cu bursele vlădicilor Ioan Bob din Blaj și Vasile Moga dela Sibiu, se îmbulzeau bucuroși când poposea câte o menajerie cu maimuțe și elefanți în târgul de lângă malul Someșului, după cum, dacă făceau rost de intrare fără plată, nu se codeau să aplaude de sus de pe galerie, la reprezentările diletanților maghirai în sala hotelului *Biasini*... Iancu însuș, când putea, îi ajuta. Se împărțeau câte cinci pe un fiorin, apoi mergeau să vadă *cum joacă comedia*, sau deșertau în zgomete de cântec și chiuituri de joc câteva *fêlii* de vin de pe Târnavă. El rămânea tot mai la o parte, cu visurile lui, pe care numai puțini le bănuiau. Printre aceștia din urmă, se găsea un tânăr de pe Câmpie, numit Alexandru Pop. Multe planuri vor fi croit împreună cei doi prieteni, cari numai la chip nu se asemănau, căci nădejtile lor erau una. E drept că Alexandru Pop, cu ochii lui de cărbune strălucind sub bolta arcuită a frunții, cu darul vorbirii înflăcărate, pe care abia aștepta să-l folosească, se ridicase deasupra, la locul întâi, pe planul preocupărilor intelectuale, luând asupra lui redactarea foaiei studențești: *Zorile*, scrisă întreagă cu mâna și trecând dela unul la altul, ca o scumpă și neîngăduită împărtașanie. Gazetarul adolescent, care la mijlocul veacului trecut zugrăvea în fața generației noi a Ardealului binefacerile științei, îndemnând-o să pătrundă în *atelierele mărețe ale Minervei*, își va schimba mai târziu numele în Papiu-Ilarian subțrînrîirea modei latiniste, va trece doctoratul la Universitatea din Padova după potolirea furtunei, va descăleca la Iași, unde va fi numit profesor, va ajunge sfetnic al lui Vodă-Cuza și va întocmi un memoriu secret pentru cucerirea militară a Ardealului... Visul, din care ai sorbit cândva numai o picătură, te urmărește neînduplecat, până în clipa despărțirii fără reîntoarcere! Prin anii 1843—1846, care dintre membrii societății de lectură „Aurora“ a studenților Români dela Cluj și-ar fi putut închipui, că unul dintre ai lor, întorcându-se cu gândul în urmă, va scrie *Istoria Românilor*, iar celălalt va frământa-o vie, din sânge și pământ, în mâinile lui hotărîte ?

Deocamdată, nu erau vremuri prielnice pentru uneltele laudate, ale Zeiței Înțelepciunii. În templul lui Marte se auzeau zăngăniri de arme. Pretutindeni plutea presimțirea unor adânci prefaceri. Viața izbucnea la tot pasul mai nerăbdătoare, în așteptarea cumplitelor încercări. Dela un capăt la celălalt al Europei, parcă se auzea cum bate din ce în ce mai puternic, inima unui secol de adânci răscoliri. În Ardeal, ca niciodată până atunci, se adunase prin orașe pâlcuri-pâlcuri de tineri cărturari Români, veniți cu râvna de a-și tăia un drum mai luminos în vălmășagul existenței, dar cu atât mai pregătiți

pentru marea luptă națională, care se vestea. După terminarea cursurilor juridice, în 1845, răsplătite ca și până atunci cu cele mai măgulitoare atestate pentru munca lui, Avram Iancu s'a înfățișat înaintea guvernului din Cluj, arătându-și dorința de-a intra ca practicant în administrație, până una-alta chiar fără niciun salariu. Dar odrasla gornicului Alexandru Iancu din Vidra de Sus n'avea ce căuta printre slujitorii stăpânirii opresoare. El trebuia să îndure încă o desamăgire, din șirul celor cari aveau să reverse, într'o zi pentru el paharul amărăciunilor omenеști. Avram Iancu, împins de fiecare întâmplare spre menirea care-i fusese hărăzită, nu se născuse pentru a purta, în viață, pîteni de *solgăbirău*. Cererea lui a fost respinsă, fără prisos de lămuriri, pentru simplul motiv, că nu era însoțită de nici un titlu nemeșesc. Pe vremea aceea, numai nobilii puteau să slujească Statul; toți ceilalți rămăneau să le fie lor slugi.

Măhnit până în adâncul inimii de nedreptatea pe care își închipuia că o îndurase, Avram Iancu s'a îndreptat spre Vașarhei, Târgul-Mureș de astăzi, unde, trei ani mai târziu, într'o zi de primăvară, l'a ajuns chemarea de bucium a Revoluției.

Alex. Hodoș

Elegie intimă

De ce nu sunt acelaș
Ca vântul din apus,
Ca apele și fumul
Rătăcitor în sus?

Din negurile mele
De triste amăgiri
Mi-aș clătina tomnatic
Păduri de amintiri.

Mi-aș ridica troiene
Din gânduri și tăceri
Și mi-aș purta furtuna
Și astăzi, ca și ieri.

Prin golurile vremii
Aud și-acum plângând
O ramură de suflet
Din frunze tremurând..

Uitarea peste mine
Cădea-va tot mai greu,
Suspină svon de ape
Din necuprinsul meu...

De ce nu sânt acelaș
Ca vântul din apus,
Rătăcitor spre noaptea
Căderilor de sus!..

I. Molea

Muntele mic

Mi-ar trebui pana lui Odobescu ca să descriu toate frumusețile Muntelui Mic din Banat, aproape tot atât de „mic“ ca și Ceahlăul care a reținut, într'o minunată schiță, atenția scriitorului dispărut.

La o distanță de 13 Km., la Sud-Est de Caransebeș, în comuna Borlova, începe un suiș ademenitor și blând, care mai apoi devine tot mai anevoios până când, după vreo 3—4 ore de mers, pe jos sau călare, ne ridică la respectabila înălțime de 1806 metri deasupra nivelului mării. Și totuși, poporul bănățean îi zice Muntele Mic, fiindcă la spatele lui urmează Țarcul de 2190 metri, Căleanu de 2196, apoi Nedeia, Mătania și Baicu, cu toții depășindu-l ca înălțime. Neputând rivaliza cu acești uriași ai naturii așezați în nemijlocita sa apropiere și chiar în legătură organică, el se mulțumește cu rolul de frate mai mic, primind cu bucurie pe coama-i întinsă să se zben-guiască roiuri de pitici adevărați, în miez de vară, ca și în dric de iarnă, — oamenii.

Infruntând greutatea fizice ale urcușului care, totuși, nu prezintă nici o primejdie, ajunși pe culme satisfacția ne este desăvârșită.

Spre Răsărit, orizontul ne este închis de uriașii pomeniți.

Spre Sud, ochiul nostru poate identifica valea superioară a Timișului, cam până la Cheia Armenișului.

Spre Sud-Vest, orizontul ni-l taie linia lungă și majestoasă a Semenicului care, deși nu depășește cu prea mult înălțimea de 1500 metri, pentru jumătatea de Sud a Banatului contează ca un munte mare.

La Vest, spre Caransebeș, dealurile acestei regiuni, privite dela înălțimea noastră, se nivelează și numai asociate cu ceața pot pune stavilă privirii.

Spre Nord-Vest se întinde, mereu lărgindu-se, Valea Ti-

mişului, presărată de un şir nesfârşit de mândre sate româneşti şi şerpuită de râul Timiş care, în lumina soarelui pare o linie de argint. Dintr'o privelişte asemănătoare trebuie că a văzut Timişul şi poetul bănăţean, Victor Vlad Delamarina, când a scris :

„Măi Cimişe, io ce ştiu
Cum ce mişci c'argintu viu“...

Intorcându-ne cu faţa spre Nord-Răsărit, vedem o parte din Valea Bistrei şi chiar dincolo de ea, în afară de porţiunea ce cade în dreptul munţilor Padeş şi Rusca, ceva mai mică decât Semenicul. Urmărind coama lor prelungită, privirea noastră se pierde prin regiunea Ghelar-Hunedoara, dincolo de graniţele Banatului.

* *

Până la războiu, lumea noastră mai bună nu se interesa de mogâldeţa înaltă ce întârzie binişor răsăritul soarelui în regiunea Caransebeşului, acoperită de bogate păduri pe versant şi de ceaţă pe culmi. Ea era unblată şi cunoscută doar de ciobani, de vânători, de angajaţii Comunităţii de avere din Caransebeş, — proprietara acestor păduri. — dar mai cu seamă de cei ce le exploatau.

În cursul războiului însă, „cătanele“ împăratului Franz Iosef, din garnizoana Caransebeş, s'au aventurat în număr tot mai mare prin potecile şi desişurile ascunse ale acestui munte, de unde nu trebuiau să treacă decât încă două culmi, până să ajungă în Ţară. Din acest motiv, regimentul 43 de infanterie a fost mutat la Jicin, în Boemia. Pe aici a trecut Carpaţii şi regretatul scriitor bănăţean Casian Munteanu care, ajungând pe pământul primitiv al Ţării a avut cavalerismul de a-i lămurii deabinelea pe foştii lui comandanţi asupra sentimentelor sale şi pasului făcut, scriindu-le după cum urmează:

„Ich melde gehorsamst dass ich desertiert habe“...

Rotindu-ne ochii în nemijlocita noastră apropiere, vom vedea că, Muntele Mic are şi alte particularităţi.

La înălţimea de 1500 de metri bradul încetează brusc, formând aci o lizieră trasă aproape cu linealul. De aci încolo se aşterne un bogat covor de păşune alpină, accidentat de câteva pante destul de uşor de urcat şi de câteva cucuie de piatră, cari trebuiesc evitate. Într'un ceas-două ajungem la punctul trigonometric, adică la înălţimea de 1806 metri, unde mutele ia aspectul unui platou întins pe care, dacă n'ar fi muşuroaiele ridicare de apă, s'ar putea ateriza şi cu avionul.

Stratul de pământ pietros dintre 1500—1600 metri înălţime este foarte bogat în ape. De jur-împrejur, ţâşnesc, pe toate versantele muntelui, nenumărate izvoare, reci ca gheaţa. La Sud, aceste izvoare se varsă în râul Sebeş, la Nord-Est în

Bistra. Din stratul dinspre Vest, pe o distanță de abia 200—300 metri țâșnesc, cam dela aceeași înălțime, nu mai puțin de 26 izvoare cari, reunite sub liziera pădurii de protecție în râulețul Sebeșel, coboară vertiginos spre Borlova, într'un șușuit duios și răsunător și pe care nu-l copleșesc decât vânturile năprasnice scăpate din prăpăstiile uriașilor dela Răsărit.

Ca stațiune climaică, alpină, Muntele Mic a început să fie căutat abia din anul 1930, când Batalionul 11 Vânători de Munte a construit aci, pe versantul apusean, la liziera pădurii de brad și cu fața spre Caransebeș, o cabană simplă și care poate adăposti, în condițiuni foarte modeste, o sută de oameni.

În toamna anului 1933, un mare industriaș neamț, din Timișoara, zidește o cabană cu un confort ceva mai bun, capabilă să adăpostească 35 persoane.

În anul 1935, Comunitatea de avere din Caransebeș ridică cabana „Cuibul nostru“, cu 10 paturi, iar Asociația funcționarilor Municipiului Timișoara construiește cabana „Brădișor“, cu 20 paturi și pensiunea sportivă „Bella-Vista“, cu 50 paturi.

În anul 1936, Prefectura județului Severin construiește și ea cabana „Dor de munte“, cu 24 paturi.

Toate aceste construcțiuni se înșiruie în semicerc, după conformația Muntelui, cu fața spre Caransebeș, sub cele 26 izvoare pomenite și cu Sebeșelul săltăreț dedesubt.

Adevărata viață turistică și sportivă, pe Muntele Mic, începe în anul 1935, deodată cu terminarea pensiunii turistice „Bella-Vista“ a Asociației funcționarilor Municipiului Timișoara care, pe lângă un număr mai mare de locuri, este în stare să ofere și un confort desăvârșit, întocmai ca stațiunile similare din Apus.

În acest scop, Asociația pomenită, adică Primăria Municipiului Timișoara, a depus toate stăruințele și toate sacrificiile posibile. Camerele din pensiunea „Bella-Vista“ au: apă curgătoare, caldă și rece; hall și sufragerie parchetate; calorifer; bucătărie cu instalație electrică; telefon; radio; bibliotecă; băi de puțină și basin de baie în liber cu încălzire electrică.

Întreaga stațiune este luminată electric. Energia electrică necesară o furnizează o uzină hidroelectrică, construită de către Uzina Electrică Comunală din Timișoara. Această instalație are, la reunirea celor 26 izvoare în pârâul Sebeșel un baraj, iar cu 600 metri mai jos și la o diferență de nivel de 180 metri, uzina. Curentul este condus la pensiunea „Bella-Vista“, situată la 1500 metri înălțime, prin cablu subteran, de unde se distribuie la toate celelalte construcții.

Apa rece din camere se obține din captarea celui mai apropiat izvor, iar cea caldă prin acțiunea a trei acumulate electrice.

Ca să ne putem da seama de sforțările făcute trebuia să menționăm, că toate materialele au fost cărate pe cal, iar cele mai grele târâte de boi, căci șosea potrivită nu există decât până în comuna Borlova (13 Km.), iar cale ferată industrială până la Gura Rugului (8 Km.).

Deasupra părții de Nord a stațiunii, pe Cleanțul Găina, la o înălțime de 1630 metri, Asociația funcționarilor Municipiului Timișoara a ridicat, în anul 1936, o cruce de 25 metri înaltă și de doi metri lată și care a fost sfințită cu tot fastul cuvenit. Crucea este făcută din lemn de brad, iar ancorajul și legăturile de fier au fost făcute în atelierele Tramvaielor Comunale din Timișoara. Crucea este așezată cu fața spre Caransebeș și luminată puternic de șase faruri electrice. După cum scrie cronicarul solemnității inaugurale, Crucea aceasta s'a aprins, mai întâi, în noaptea dela 11 spre 12 Iulie 1936 și Muntele Mic s'a încreștinat. De atunci ea își trimite lumina farurilor sale până departe, spre Apus, servind de călăuză sigură în Munți și la șes, ca și în domeniul moral.

La doi ani după înjgheizarea unei vieți civilizate și creștinești pe Muntele Mic, iată-mă și eu la masă pusă, fără să fiu poftit și fără să fiu turist sau drumeț și cu atât mai puțin sportiv, căci atunci veneam în luna lui Cuptor, când sufeream sub focul dogoritor al Capitalei, sau în Ianuarie, pe tălpi de frasin. Dar dacă am venit toamna, aceasta nu înseamnă nici măcar că aș fi vânător. Din războiu nu am mai avut armă în mână, iar caprele negre și cocoșii de munte nu m'au pasionat în trecut și nu mă pasionează nici în prezent. Nu sunt nici măcar dela fața locului, căci ochii mei de copil au admirat „Cula Vârșetului“ și „Cioaca Patrulei“ din satul meu natal, înaltă de 350 metri. Iar când eram „cătană la împăratul“, în Caransebeș, ofițerii lui mă purtau pe delușoare mai mici, ca Defileul Rugi, Cătana Moartă, Corcana și pe Valea Boului.

Ca fiu al Banatului însă, nu am putut să rămân nepăsător la vestea foarte stăruitoare, că pe Muntele Mic a început o acțiune socială și națională vrednică de cunoscut. Am pornit deci la cel dintâi moment prielnic pentru mine, în afară de orice sezon. La Borlova l'am luat tovarăș pe Petru Șiara cu doi căluți mărunți, unul murg și altul sur, cu căpestre înodate de sute de ori, deoarece în primele două luni ale anului eu îi eram cel dintâi client. Și, astfel, iată-mă „pensionar“ la Bella-Vista, căci în altă parte pensia nu-mi surăde.

Zece zile în șir am cercetat și înregistrat, stând de vorba cu ceilalți „pensionari“ dela Bella-Vista și cu Borlovenii, cari coborau cu oile tot mai jos, pe măsură ce se sfârșea iarba, trăgându-se spre pădure și apoi spre sat.

Pe vreme lină m'am coborît la apa zglobie a Sebeşelului care şi ea ştie vorbi cu cei ce o înţeleg ; iar când atmosfera era în mişcare m'am urcat la Sfânta Cruce de pe Cleanţul Găina, ale cărei frânghii de ancoră, în bătaia vântului dela Răsărit intonau melodii pline de mister, parcă din altă lume. Prin glasuri diferite, Sebeşelul şi Crucea îmi spuneau, că ceace am dat noi, Românii dela ţară, sute de ani ,oraşele de sub vechea stăpânire, ele ar putea, încetul cu încetul, să ne restituie, după cum arată pilda norocoasă de pe Muntele Mic.

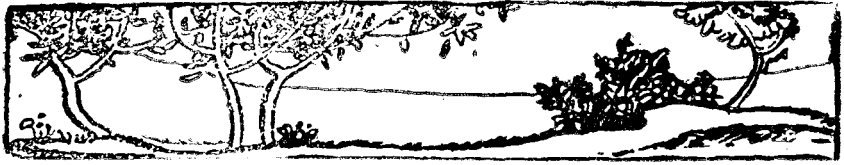
Au trecut săptămâni de când mi-am reluat viaţa obişnuită, departe, foarte departe de Muntele Mic. Dar impresiile culese acolo continuă a fi tot atât de puternice, iar regretul meu, — de a nu fi fost părtaş la această muncă constructivă, — foarte viu.

Totuşi, lui Petru Şiara din Borlova i-am trimis două căpestre noi, ca să nu trezească îngrijorarea sportivilor pe cari îi va conduce, pe poteci lunecoase în timp de iarnă. Făcând aceasta mi se pare că ,vântul de pe Bărăgan, — cu care casa mea stă în legătură nemijlocită, — atingând cei patru plopi ce sunt podoaba curţii mele, întruneşte aceeaşi simfonie tainică ca şi frânghiile Sfintei Cruci de pe Cleanţul Găina.

Sebeşelului vesel şi comunicativ îi voi duce însă multă vreme dorul. Dar aceasta nu face nimic, căci după cum spune Aristotel, al doilea imbol puternic al sufletului omenesc este... dorul.

Petre Nemoianu

Drepturile politice ale evreilor din Transilvania¹⁾

Pretențiunile evreilor la drepturi politice și sociale au fost întâmpinate de toate clasele sociale cu declarată ostilitate. Într'o istorie a Evreilor din Ungaria, publicată după războiul mondial, marele rabin din Uj-Pest (cartier al Budapestei), Venetianer Lajos, dă interesante amănunte privitoare la această împotrivire generală. 2).

Evreii dintru început găsesc un adversar redutabil al revendicărilor în marele patriot ungar, contele Ștefan Széchenyi care într'un discurs parlamentar, vorbind de egala îndreptățire cerută de evrei, a spus că „Ungaria nu poate să urmeze exemplul străinătății, pentru că în alte țări situațiunea se prezintă ca și cum ai vărsa o farfurie de linte în mare, cât timp în Ungaria ar însemna să verși o sticlă de cerneală într'o farfurie de ciorbă“.

În dieta dela 1840 se ridică numeroase glasuri cari nu numai că resping pretențiile evreilor, ci cer măsuri preventive contra lor. Conducătorul acestor adversari este poetul Kölczey Ferencz, care descrie în culori cele mai vii dezastrul adus de invazia evreiască în județul Satu-Mare. Contele Szécsenyi i se asociază. Contele Dessewffy Aurel, marele om politic și publicist ungar, admite ce-i drept cererea evreilor de a li se recunoaște egala îndreptățire, dar cere aducerea unei legi contra imigrării evreilor din Galiția, fiindcă altminteri „țara va fi inundată de o mulțime de evrei cerșetori, ceea ce nu este nici

1) Vezi în „Țara Noastră“ cotidian, Nr. 1570 din 11 Februarie și 1572 din 13 Februarie, începutul acestui studiu.

2) Venetianer Lajos, ujbesti főrabbi: „A magyar zsidóság története“ Budapest 1922.

în interesul poporului unguresc, nici în interesul evreimii indigene". Insuși Ludovic Kossuth, capul revoluțiunii naționale ungurești de mai târziu (1848), se ridică contra „adunăturii și strânsurii evreiești din Maramureș” și se plânge că „țara nu se poate apăra contra crimelor săvârșite de acești evrei“. Dieta totuși face o concesiune și admite ca evreii, cari s’au născut în țară și cei cari și-au câștigat cetățenia în mod legal și contra cărora nu se ridică nici o obiecțiune sub raport moral, să poată locui la orașe (cu excepția orașelor miniere) și să poată fi negustori, meseriași și industriași.

Pentru a desarma împotrivirea ungarilor, evreii din Budapesta înființează la 1840 o societate „pentru răspândirea limbii ungurești între evrei“, iar comunitatea evreiască din Budapesta face propagandă pentru maghiarizarea evreilor.

Cea mai mare piedecă în calea emancipării evreilor la drepturi politice o forma însăși religia evreiască. În ziarul său, „Pesti Hirlap“, Ludovic Kossuth scrie (5 Martie 1844), că „Evreii nu pot fi emancipați, fiindcă religia lor e o instituție politică, așezată pe baze teocratice, care nu poate fi adusă în armonie cu actuala ordine politică a țării... Cu regret trebuie să constatăm că simpatia cu care a fost întâmpinată cererea de emancipare a evreilor scade mereu“. Ca să se poată face asimilarea socială a evreilor, Kossuth vedea un singur mijloc: reforma religiei evreiești.

Ca să înlătore și acest obstacol, mulți evrei trec în acea epocă la catolicism, fără să poată însă risipi atmosfera ostilă lor. Din contra, ostilitatea ia proporții. La 1847 dieta aduce o lege prin care se interzice imigrarea și stabilirea în țară a evreilor străini. La începutul lui Martie 1848 (în luna în care încep mișcările de libertate ale Ungurilor), izbucnesc și la Pressburg și la Budapesta turburări antisemite, cari găesc răsunet în țara întregă. Kossuth declară în dietă: „Mă doare inima când văd lărgindu-se pretutindeni hotarele țării libertății și când văd că numai evreii sunt excluși din ea. Dar prejudecățile contra evreilor sunt atât de înrădăcinate, încât nu-i putere omenească să le învingă“.

În timpul revoluției, cu prilejul discuției dreptului de vot municipal, deputatul Aradului propune în dietă să se dea drepturi cetățenești și evreilor, dar majoritatea protestează. Kossuth propune un amendament care autorizează consiliile urbane să acorde dreptul electoral municipal evreilor cari își vor fi câștigat merite deosebite.

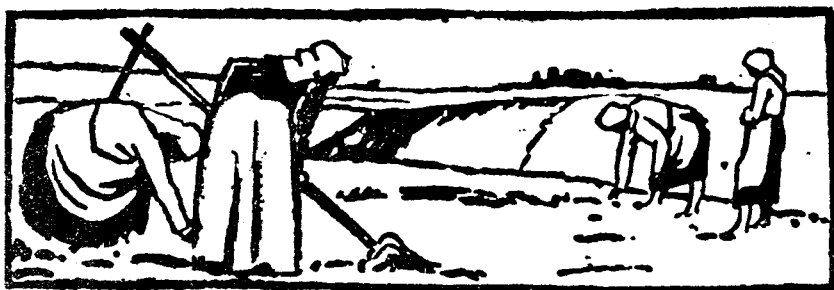
Emanciparea evreilor n’o vrea nimeni în Ungaria. Abia în Septembrie 1849, primul-ministru Szemere prezintă dietei dela Seghedin un proiect de lege privitor la emanciparea evreilor. Dar o face în momentul catastrofei dela Șiria, (unde capitulează armata ungurească a generalului Görgey) — și emanciparea evreilor rămâne literă moartă.

Sub absolutismul austriac, prin constituția dela Olmütz (Decembrie 1849), se aduce o îmbunătățire în soarta evreilor, această constituție proclamând că „participarea la drepturi civile și politice este independentă de confesiune“. Dar exercitarea acestor drepturi este suspendată prin suspendarea însăși a constituției. In Ianuarie 1860 se anulează restricțiunea impusă evreilor de a nu putea locui în orașe miniere, iar în Februarie a aceluiaș an li se permite să-și poată cumpăra imobile.

In anul 1867 (un an după înființarea Alianței istraelite universale, N. R.), în sfârșit, li se recunosc drepturile politice, iar în anul 1893 se recunoaște și religia mozaică.

Virgil Corodan

Unul care a știut să moară frumos

S'au implinit cinci ani de când, la Geneva, a murit contele Albert Apponyi. Au trecut cinci ani de când sufletul, mare prin aspirațiunile, ca și prin patima sa, și-a tresăltat cea din urmă licărire a flăcării alimentată de ura împotriva tuturor celor ce au contribuit la reducerea teritorială a patriei sale. În primul rând împotriva noastră.

Presă maghiară pomeneste cu evlavie numele lui. Numele bătrânului care a trăit o credință și a murit apărând-o. Știm ce însemnează o credință trăită și ne gândim cu îngăduință la tot ce ne-a făcut rău acest om, în credința că-și servește idealul patriei lui.

Ne-a fost dușman în accepțiunea profundă a cuvântului. Ne-a urât. Și ura lui ne-a folosit, căci am văzut în ea teama de dreptatea noastră. El a înțeles ce primejdie prezenta elementul valah pentru realizarea Ungariei de douăzeci de milioane de maghiari. Și ne-a lovit cu setea nepotolită a răsadului din stepa ce nu poate fi răcorită de norii cerului.

Ne-a urât pentru puterea noastră de viață, pentru puterea noastră de a'nfrunța greul. Ne-a urât pentru tăria credinței noastre. Ne-a urât pentru dreptatea noastră, pe care vedea că n'are puteri s'o sugrume.

Școala și biserica formau cetățuile de rezistență ale poporului românesc dintre Carpați și Tisa. Spre acestea și-a îndreptat catapultele vrășmașe, manifestându-și draconica bucurie la fiecare steag alb, pe care cei slabi în credință îl ridicau în semn de supunere.

Ne-a urât. Și s'a bucurat când a avut iluzia că, după executarea planului de asalt, rezistența îndârjită a Românilor începe să cedeze. E drept că majoritatea școalelor românești pierdură din elanul lor național, independența preoților era încătușată de congrua dela stat.

Spre o mai grabnică realizare a Ungariei ungurești, se organizase episcopia maghiară dela Hajdu-Dorog, — iar cea ortodoxă i-ar fi urmat nu peste multă vreme.

De n'ar fi izbucnit războiul cu urmările lui, mulți onorabili „frunțași” — cu mare trecere în viața politicianilor de meserie — continuând a vorbi în familiile lor ungurește, ar fi adormit întru Domnul, împăcați cu gândul că urmașii lor cel puțin nu vor mai avea să lupte în viață și cu năpasta de a se fi născut valahi.

Tot ce omeneste și diavolește a fost cu puțință, a făcut împotriva noastră acest clar-văzător al primejdiei ce amenința dominația maghiară în Ungaria care a fost. Fiu conștient al nației sale, nu s'a dat înlături dela nicio măsură. Nu l-a interesat nici un protest, ori de unde ar fi venit el. A plesnit în obraz pe ori-ce străin care a intervenit pe ori-ce cale. Trăia visul unei Ungarii mari, în care și pietrele trebuiau să vorbească ungurește. Și voia ca visul să devină realitate.

Unde măsurile administrative i se păreau că nu dau desule rezultate, a îndrumat lăcustele devastatoare și demoralizatoare ale lui Israel. Știa cât rău pot aduce pe un neam roiul de cazari crescuți cu ura în suflet împotriva a tot ce este noblețe.

La rândul nostru și noi l-am urât. L-am urât și l-am blestemat, pentrucă știam că ne voește moartea. Pentrucă am simțit dărăpănul ce-l aduc vieții noastre mercenarii iudaici ai cauzei ungurești, mercenari, cari, în credința viitoarei solde, și azi mai luptă împotriva noastră. Prezența lui la Geneva era dovada constantei uri ce ne-o purta. Simpatiile ce și le câștigase în rândul celor de neamul mercenarilor lui ne îndemneau însă la luptă. De aceia azi suntem îngăduitori cu memoria lui.

Bătrân ca vremea, el, viul parastas al altor zile, și-a luat, acolo, rolul frumos de străjer al neamului lui. Nu l-a interesat reclama puchinoșilor. Personal pentru el nu a plătit articole ditirambice și n'a purtat pardesiile scribilor. Dar ne-a urmărit cu ură.

Un Taras Bulba al neamului lui, pe care l-a servit cu căldură, călcând în picioare orice sentiment omenesc. Călcând în picioare ori-ce morală, ori-ce convenționalism, atunci când era vorba de soarta neamului său. Atunci pentru acest european nu mai exista nici lege, nici opreliște, nici păcat, nici crimă. Totul îi era îngăduit pentru neamul lui.

Așa sunt cei crescuți din plămadă eroică. Nu cedează, nu se intimidează și disprețuesc pe mormolocii formelor.

Ne-a urmărit ori-unde a crezut că ne poate strica. Ori-ce insucces al nostru a fost pentru el o rază de nădejde că vom cădea. Deșartă crezare, căci toți cari au crezut că ne vor culca la pământ, au văzut cât s'au înșelat. Căci credința noastră au verificat-o veacuri. Dar lupta lui are ceva din măreția eroilor epici. O recunoaștem. Probabil, de ar trăi, și el ar recunoaște în sufletul lui frumusețea luptei noastre creștine și românești.

Vecinii noștri l-au pomenit, la cinci ani dela moarte. A murit frumos, cu fața spre dușmanii idealului lui. Și dacă odată, în plină vigoare, l-am urât, îl învidiem și-l vom invidia pentru frumusețea splendidă a morții lui. Acolo departe, pe un loc ce-l socotesc câmp de luptă al îndreptățirii neamurilor, acolo a murit în crâncenă încăerare, așa cum poetul cel mare al neamului său a dorit: Să nu moară stingându-se ca un căpețel de lumânare uitat într'un colț banal, ci pe câmpul de război, apărându-și neamul.

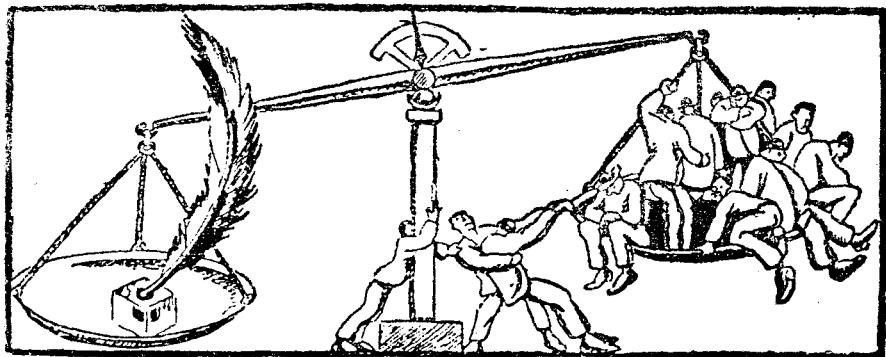
Că acel „câmp de război” era loc de exercițiu al unor filfizoni reclamagii, un loc unde iudaismul făcea experiența unor teorii talmudice, e altă socoteală. El a murit frumos.

Ori ce ar spune, oricât ar da ochii peste cap inovatorii herolzi ai modernismului fără de patrie și fără de neam, oricât anumiți nătărăi ar predica renunțarea la vestigiile acestea ale trecutului, patria și nația sunt realități cari cer pentru apărarea lor oameni întregi ca dușmanul mort acum cinci ani la Geneva.

O, îl învidiem cu toată ființa, cu toate simțurile, cu toate gândurile. Căci și la plecarea lui din lumea pământeană ne-a sfidat prin mărețea lui modestie, prin disprețul reclamagiilor. A murit frumos cu numele neamului său pe buze. În vreme ce în lumea irozilor noștri roiau meschinăriile și măruntele socoteli de ariviști și impostori. Roiau nulitățile stupide incapabile, cari nu urmăreau decât reclama. Cari nu aveau nici puterea de a iubi, nici curajul de a urî, nici tinerețea avântului, nici căldura credinței. El a arătat că știe să moară frumos. Pe când noi? Noi trăim urât. Așa de urât. Și ne facem glorie din păcatul urâțeniei.

Și doar a spus de mult poetul străbun: Licet et ab hostibus doceri.

Laokoon

Reflecții apolitice

Pe Calea Victoriei, îmbulzeală, veselie și eleganță, ca pe vremuri bune, când evreii au ieșit cu flori înaintea foștilor inamici, cari ocupaseră Bucureștii... M'am strecurat stingherit spre alt cartier, strein. În fața vitrinilor străjuiau ochi cu tiveală de conjunctivită și cu tulbureala blestemelor înlocuită printr'o orgolioasă încredere...

Am părăsit lumea laiberelor și am intrat în aceia a muncii: contrastul, izbitor. Se schimbase ceva, într'o clipă, și chiar cei ce dezaprobau înainte și-au dat seama cât au pierdut când din tot nu mai era nimic. Pe cine să te mării însă? Viață nouă și necesară sau eroare? Cari sunt cărările cele mai bune, de acum înainte, ale vieții?

— „Valul lumii, valul mării, te coboară și de suie...“. Și alt vers al d-lui A. C. Cuza: „Nu despera, și nu spera în bine...“.

— „Tocmai ceea ce spun eu, îmi șopti omul de pe stradă, care se aciuase lângă mine și mă urmărise, ca o obsesie.

M'am uitat la el cu băgare de seamă. Era ironic și avea ochi strălucitori. Privirile însă, la anumite vorbe, i se împăinjneau și atunci devenea protestatar. Uneori par'că se adresa unor puteri invizibile și halucinant, sărea dela o idee la alta, ca peste niște obstacole cu cari se antrenase de mult, prin vraștele mileniilor. Cuvânta fără șir și căuta sensuri lucrurilor lipsite de rațiune. Dela secolul lui Pericle trecea la Eminescu și scanda: „...Toate-s vechi și nouă-s toate... Ce e val, ca valul trece...“. Ca pe urmă să adauge:

— „Vor înflori, sub vameșii intelectuali dela cenzură, artele, satira și, mai ales, fabula. La Fontaine, Esop și Krilow, de pe vremea Rusiei țariste, sunt la modă și ne vom închina la altarele științei, părăsind idoli politici. Din mecanică și din fizică mie îmi plac legea acțiunii și a reacțiunii, oala lui Papin

și relativitatea restrânsă și generalizată. Cât privește istoria, ea contribuie deasemenea la aprofundarea clasicilor simboluri dezvoltate și desăvârșite (și, aici, omul nu-și stăpâni satisfacția) în calculul vectorial, pe care universitatea dela Văleni fiindcă totuși nu-l cunoaște, îl socotește cu siguranță un fel de cifru secret întrebuițat împotriva albelor bătrânețe cari vor, se înțelege, puținel bine... De aceia când zic de exemplu — să vorbim numai în pilde —că și axiomele lui Euclid au fost zguduite în esența lor, atunci devin subversiv ca și istoria“. Rămânând cu ideia suspendată în minte, ca o găleată într'o fântână cu roata ruptă, îmi șopti, după ce trecu clipa mea de nedumerire în fața smintelii domoale și certe a friii:

— „Eu am fost rob două mii de ani și îmi vine greu, dar nu-i exclus să fiu și altfel. Pentru ușurință, la fiecare vrăjmășie a destinului,ucid în mine o mie de iobagi. Simt acum că încep să am și eu o demnitate — adică, vorba aceia proastă — o suveranitate populară. Dar precum a fost scris: „azi o vedem și nu e...“.

Din alunecarea asta spre neguri am încercat să mă smulg cu toate puterile rațiunii, dar omul de pe stradă s'a ținut, fantomă, după mine. L-am întâlnit în uzine, în palate și în bordeie. Și a țipat ca să se audă până hăt departe, înfruntând totuși, în felul lui, necunoscutul:

— „Eu unul, mă supun !... Dacă se spune: iată, de acum gravitatea nu mai există, ascult porunca și văd oameni îngeri cari zboară în spațiile interplanetare, către haos. Și mă mir dacă ar fi altfel, cum nu mă dumeresc de ce umblăm cu picioarele în jos și nu în mâini ca cei cu hocus-pocus. Căci de ce adică atunci când merg lucrurile pe dos nu le-am spune că merg pe fața lor adevărată și că dacă am crezut altfel n'am greșit, albul devenind negru și binele, rău?...“.

În această tălmăcire dată de ciudatul meu amic, am înțeles cum se naște din opresiune, misticismul. Și, la masa de scris, ascultându-i litania, m'am întreat: Cui folosește această prăbușire? Pentru ce s'au schimbat toate fără ca totuși să nu se modifice nimic din ceea ce era mai de mult?...

Paradoxala umbră care străjuia lângă condei, a continuat ca și cum nimic nu s'ar fi întâmplat:

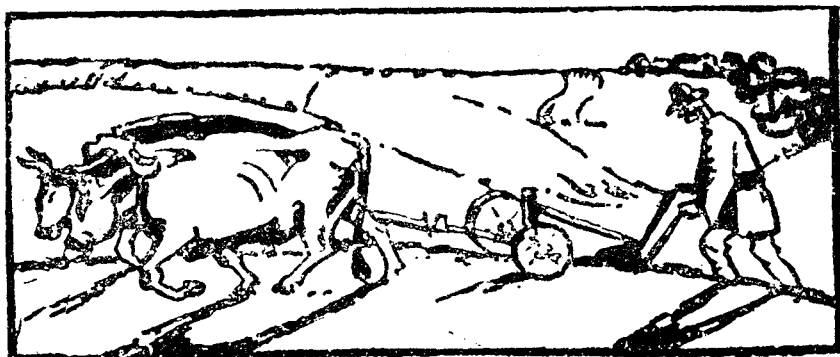
— „Ați fost triști în victorie, fiți mândri în înfângere. Ce-ați făcut, nimeni pe lume nu mai poate desface.

Ceace se face e o sulemeneală menită să ascundă urâte-
nia, ridurile bătrâneții, neputința, ura și spaima.

Da, iată-i tremurând și închipuindu-și că înlătură realitatea, îmbrăcând-o în straie noi. Dar nu despera, și nu spera în bine...“.

Și umbra omului de pe stradă, clătînându-se între da și nu, a crescut dintr'odată noapte de ev mediu și în ea au pătruns strigoi. Nu-i turburați: caută piatra filozofală și vor să facă timpul reversibil...

C. Ștan

Sensul eroic al vieții

Dintre multele forme de ipocrită politeță cu care s'a îngrădit societatea, ca să-și ascundă urățenia, conșolarea este, cu siguranță, cea mai tristă, așa putea spune, este, mai ales, o sinistru înșelătorie. Dar nimic nu este mai deprimant, decât această discretă bătaie pe umăr, în chip de prietenoasă compătimire, pentru o înfrângere consumată sau provizorie.

Mila, față de un învins, este o altă pălmuire peste obraji cuiva care se află la pământ. Și niciodată rușinea nu este mai cumplită, decât în clipa când din umbră se rupe o siluetă curtenitoare, un surâs cenușiu, un rânjet mai degrabă, care scapă câteva sughițuri strivite între dinți, interjecții gătuite, a căror misiune, închipuiți-vă, este să încâlzească o voință care s'a frânt în două, după o bătălie teribilă și fără de noroc. Minciuna convențională, iată, înșfârșit, ce degradează timpurile noastre. Și nu există o scenă mai impresionantă, mai durecoasă, poate, decât dușia festivă, care se ghemuiește lângă scările catafalcului...

*
*
*

Viața trebuie să fie trăită eroic. Furtuni nemărginite se pot abate peste creștetul oricui. Existența individuală ca și cea colectivă cad deopotrivă, câteodată, sub lovituri puternice și isbitura poate preface în țândări cea mai sălbatecă energie.

Iată, acum din nou suntem ispitiți să deschidem, poate resemnați oarecum, cărțile marilor îndrumători ai omenirii. Ne întoarcem, cu o tristă bucurie potolită, la slova lor, ca să ne tragem de-acolo puterea de înțelegere a vieții. Acelaș mare Bainville pe care l-am pomenit de nenumărate ori în scrisul

nostru de eri, spune undeva că adesea suntem martorii unor evenimente, pe care nu suntem încă în stare să le pricepem în întregime, dar care se proiectează dincolo peste generații, în nemărginirea zodiilor, ca fapte pârtașe ale istoriei.

Cine privește în liniște peste frământarea trecutului, rămâne uimit de câtă lipsă de înțelegere a evenimentelor au dat dovadă contemporanii lor. Iosif Flaviu, săracul, scria la vremea lui : un oarecare Iisus. Iar când Alaric bătea cadenta lui de sânge pe ulițele Romei, cine putea să presimtă dramaticul sfârșit al imperiului latin ! Istoria e o nesfârșită surpriză și oamenii nu pricep totdeauna să-i despice sensul. Dar despre ea s'ar putea spune mai ales, că are un singur sens : înainte ! Și latinii spunea cu mândria lor eroică : per aspera ad astra.

Ceasul acesta mare, de apăsare sau de eliberare, cum veți vrea, intră deadreptul în istorie, pe poarta de onoare. Pe străzi se aud suspinele de veselie sau se plimbă ochii lacrimilor reținute, obloane grele de fier cad peste câteva iluzii jucăușe și undeva se deschide o firidă spre pădurile de brad ale aerului curat, spre nădejde și sănătate. Prin fața noastră, în crâmpie răslețe, defilează plutoane de icoane prăvălite sau ne șoptesc la ureche chemările tăcute ale viitorului. Dar cine poate închea din cioburi oglinda zilei de mâine, când ne dau asalt, cu agresiva lor noutate, atâtea mari evenimente neașteptate ! Pleoapele se lasă încet peste luminătorii vieții și ca în poezie, încercăm să desprindem din taina timpului piatra de hotar a destinului românesc. Mircea cel Bătrân grăește prin Eminescu : „De-o fi una, de-o fi alta, ce e scris și pentru noi, bucuroși le-om duce toate“... De aici, din colțul acesta modest, în care ne aruncă vârtejul vieții, noi trebuie să privim totul sub specie aeterni.

* * *

Lașitatea n'a creiat niciodată nimic. Dar nici n'a distrus. Pe dinaintea ochilor noștri, pe cari nu-i umbrește patima și nu-i îneacă urdorile invidiei, aleargă acuma o solemnă brigadă de evenimente, care au răsturnat, cu josul în sus un vast plan de realizări presuntive. Când se apropia momentul suprem al biruinții, din taina destinului s'a desprins un veto și totul s'a năruit. Destinul? Să fim serioși.

Există, fără îndoială, un determinism istoric, dar care n'are nicio legătură cu ceea ce lenevia orientală numește soartă, ca să se justifice astfel o înjositoare abdicare în fața vrăjmașilor care pândesc la răspântie. Cine întoarce filele timpului departe înapoi, înțelege că istoria este o înlănțuire perfectă de eforturi dramatice, în luptă cu adversitatea. Voința omenească este motorul istoriei.

Se spune adesea că istoria se servește de oameni ca de niște instrumente, puse docil în slujba planurilor sale ascunse.

Dar cele două forțe se amestecă, se împletesc, se topesc una într'alta, atât de total, că nimeni nu le mai poate desface, ca să dea fiecăreia partea ei de merit în desfășurarea evenimentelor spre ideal. Recitiți istoria și veți vedea acolo că altceva mai teribil decât voința omului nu există.

Pe toate planurile de viață eroismul este în frunte, ca o sângeroasă replică dată împotrivrilor ocazionale și neputincioase. În religie icoana eroicului este Iisus. Dar Pavel, dar Savonarola, dar Hus, dar Luther? Eroismul străbate cu fulgerile sale de foc prin tot acest domeniu al sufletului omenesc. În filosofie priviți-l pe Socrate. În știință uitați-vă peste drama lui Copernich. În arta militară gândiți-vă la Mucius Scevola sau la Napoleon, titanul închis în cușca unei insule. În politică l-am văzut pe Cezar, pe Catilina, pe Brutus, pe Richelieu, pe Cromwel, pe Robespierre, pe Horia sau pe Tudor Vladimirescu. Viața individuală nu este frumoasă decât prin acte eroice. Acelaș lucru se petrece și cu viața colectivă. Reforma, revoluția franceză, fascismul, revoluția rusă și Lenin, național-socialismul și tot ce s'a mai întâmplat în ultima vreme, sunt forme patetice ale eroismului colectiv.

*
*
*

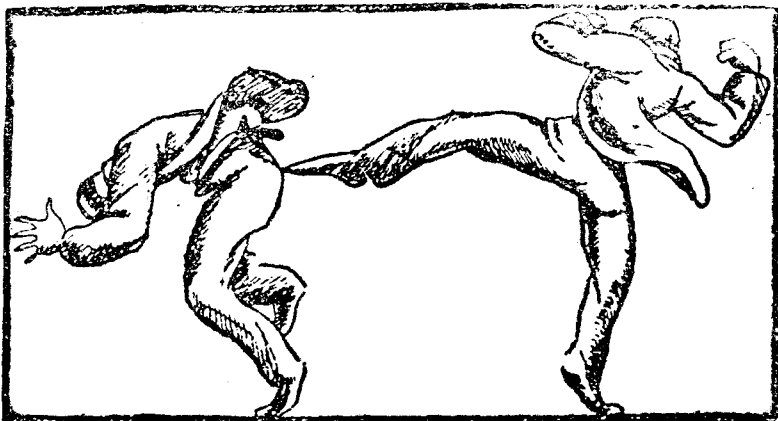
Uneori călușul poate opri urletul mulțimilor și o cismă e în stare să înăbușe pornirile de prefacere. Dar vine o clipă când plesnesc obezile și viața își reia sborul spre zeniturile ei, prin acte eroice, vecine cu nebunia. Destinul nu există. Există o singură forță care comandă: voința. Și câteodată e nevoie să fie sguđuite chiar toartele cerului și Dumnezeu să fie constrâns să stea la discuție cu omenirea. Frunțile plecate și spinările care se încovoae, copleșite de multele vitregii abătute asupra lor nu reprezintă altceva decât neputința, trădarea mai ales, care înjosește și degradează.

Cândva Mussolini spunea că fascismul este oroarea de confort. Iată ceace exprimă exact spiritul eroic al vremii. Dar eroismul este solidar cu acceptarea bucuroasă a suferinței. Și din nou ne vin în minte cuvintele lui Tertulian, în luptă cu păgânătatea persecutorilor: Semen, sanguis christianorum!

Eroicul se naște din suferință și prin suferință. Actele mari nu se săvârșesc cu Moțoi la ureche. Aici trebuie să se cânte Marseilleza. Să pârâie ghilotina, să ardă rugurile sau să sfâșie fiarele în circuri, să răpâie mitraliera sau să cadă securile răsbunării peste butucii de condamnare.

Cine vrea să învingă acceptă suferința. Dar cine știe să moară pentru o idee trăiește peste veacuri, sub candela aducerii aminte...

I. P. Prundeni

Insemnări

Politica guvernului? Ea este lipsa oricărei politici; în fapt, ca și în principiu. Asta desigur înseamnă să faci proză fără să știi... Politica este arta prevederii și a organizării. Nu există țară pe lume în care să nu se facă politică. Se face politică în țările dictatoriale și în cele democratice; în Franța, ca și în Anglia; în Italia, Germania, ca și în Rusia sovietică. A nu face politică nu înseamnă a rezolva toate problemele de stat. Un program de guvernământ nici nu se poate imagina fără o esență politică. Politică înseamnă prevedere, deci program. În stadiul de civilizație în care ne aflăm nimic nu se poate bine conduce fără program. Lipsa oricărui program nu-i un program. Dela cea mai mică, până la cea mai mare întreprindere, totul se realizează, pe etape, conform unui plan de înaintă fixat, gândit în toate amănunțele și făcut cunoscut tuturor celor ce lucrează, direct sau indirect, la aplicarea lui. Gândiți-vă la un Inginer care ar încerca să conducă, fără nici un proiect, un vast șantier; n'ar

umba toți muncitorii năuci, neglind ce să facă, fiindcă nici conducătorul lucrării n'are o idee cel puțin de ansamblu asupra ei?

Afară cu politica! Dictatura fascistă, îl are pe Mussolini, dar are și un program și o doctrină. La fel hitlerismul. Amândouă sunt expresiunea voinței populare. În Rusia există un partid în care se cristalizează ideea de stat. În Polonia este un parlament, o organizație politică guvernamentală, partide politice în opoziție, cari prin acțiunea lor crează o întrecere a face binele obștesc. Fiecare popor, în conformitate cu tradițiile și cu aspirațiile sale, își alege forma cea mai convenabilă de conducere.

Tradiția la care am vrea să ne reîntoarcem noi, nu poate însemna opresiune. Am dorit totdeauna să fim un popor liber. Libertatea desigur nu înseamnă anarhie, dar nici teroare. Un gând bun exprimat spre binele celor mulți, când poate fi

spus, dă naștere la alte gânduri bune. Numai astfel se poate consolida ceace am moștenit.

Afară cu politica? Desigur, de acord: electoralul trebuie corijat printr'o mai mare influență a puterii executive.

Dar totul trebuie armonizat cu spiritul public și cu cele mai elementare principii de organizare.

Dacă nu te sprijini pe politic, atunci rămâi suspendat în vid? să zicem: reînvierea breslelor. Sistemul nu-i rău, dimpotrivă; dar cele timp pentru a-l realiza. Breslele au dispărut. Asociațiunile l-au înlocuit parțial și le aflăm mai ales în domeniul intelectual, unde mai de demult nici nu existau la drept vorbind. Și acolo pe urmă ele luptă cu străinismul. Atunci?

Atunci — o simplă întrebare — de ce nu se desființează din licee și din facultăți dreptul, economia politică, istoria? Acestea sunt expresiunea politicului și de azi înainte doar nimeni nu mai face politică...

Pentruce? Sub trecutul regim lipsa politicului nu constituia programul de guvernământ. D. Octavian Goga a spus că guvernul care căpătase certificatul de naștere, trebuia să aibă și un certificat de botz dat de țară. Lucrul acesta n'a fost posibil. Pentruce?

Fiindcă a luat măsuri împotriva evreilor fără drept să stea în țară, în sensul legilor și tratatelor de pace? Fiindcă a dispus revizuirea cetățeniilor? Fiindcă a suprimat „Adevărul”, „Dimineața”, „Lupta” și o mulțime de fițiuci comuniste și a retras permisele pe C. F. R. ale gazetarilor evrei? Fiindcă a anulat brevetele deținute de cârciumarii evrei? Fiindcă a început opera de românizare a instituțiilor publice și a întreprinderilor particulare? Fiindcă România s'a întors cu un prestigiu sporit dela Geneva? Fiindcă a început loftenirea mărfurilor trebuincioase țărâniei? Fiindcă a

iertat amenzile școlare și a ușurat viața celor umili și nedreptăjiți? Fiindcă a redus prețul călătoriilor pe C. F. R. ale țăranilor? Fiindcă a șters impozitul agricol? Fiindcă a preconizat reforma învățământului și a vrut să grăbească întemeierea Cetății Universitare? Fiindcă a luat măsuri eficace pentru ocrotirea sănătății și muncii naționale? Fiindcă a ridicat cooperaja de sub influențele politicianiste nefaste? Fiindcă în timpul scurtei sale existențe s'au făcut încasări mai multe față de anii trecuți, asigurându-se astfel echilibrul bugetar? Fiindcă, urmând declarațiile autorizate, a menținut alianțele și a vrut să extindă cercul prietenilor? Fiindcă asupra măsurilor naționaliste luate nu se mai poate reveni, începându-se o eră nouă în istorie? Dece?

Nci și „Universul”. Monitorul naționalismului de toate fețele regretă cu inflecțiuni de cumătră, care vrea să fie șireată, reîntoarcerea noastră, oarecum silită, la formatul acesta de revistă săptămânală. Dar ne ia puțin — prietenește, de — și în răspăr. Ne face adică proces pentru un divorț, pe care ne-a provocat să-l dăm. Mărturisim, că avem un penibil sentiment de jenă să intrăm în această dispută. Și asta nu fiindcă în contabilitatea noastră morală ne-am găsi descoperiți cu ceva față de „Universul”, ci tocmai fiindcă am putea face probă contrară. Cât privește celelalte socoteli ni se pare, că suntem în perfectă regulă.

Dar cu „Universul” suntem oricând dispuși să ne lămurim, pe o chestiune de real interes general. E vorba de cum concepe „Universul” ideea națională și ce rol a jucat acest ziar în clipa când această idee a devenit formulă de stat. Cinci săptămâni, în această perioadă istorică „Universul” a mârâit, a stat cobe cu mâinile în șolduri la poarta istoriei și a bârfit cu venin, a cărâit cu voluptate, s'a agățat de

nimicuri pentru a-și da aere, că e în spiritul vremii. Dar un singur cuvânt din elanul unui neam, care se regăsește întru ale lui, nu luminează paginile cenușii ale acestui ziar de pretins naționalism, care se gudură la toate necuviințele d-lui Buré, nu mai poate de dragul politiceii de la St. Moritz, de unde d. Jarblum lua consultații contra României, și care întreține o revistă de scandal, ca să poată cita articole împotriva frunțașilor mișcării naționale, pe care nu are curajul și cavalerismul să-i atace direct, pe față.

În tot acest răsărit, duplicitatea lașă a „Universului” s'a pîtit, șireată, după cazul Hefter. Fațada de naționalism era salvată, dar aceasta nu înseamnă, că obrazul cel gros al unei ideologii de împrumut și mai mult de tarabă, poate dărâma realitatea naționalistă, pe care am trăit-o și pe care țara și-a însușit-o. Căci este, evident, lucru ieftin să dai sfaturi și să faci rândueli la alții. Iar „Universul” aceasta a făcut cinci săptămâni, a agitat cazul Hefter, care își avea sorocul lui, dar n'a dat afară din propria sa redacție pe jidanul Iosef Fermo, care îi făcea legătura cu St. Moritz-ul și cu toate agenturile de agitație iudeo-comuniste ale Apusului, și nici măcar pe Moritz, șeful rotativelor, care nu găsea niciodată cerneală albastră pentru svasticele „Țării Noastre” când tipărea în atelierele d-lui Stelian Popescu, profet de bălcu, al unui naționalism îndoelnic.

Pe această temă, da, putem discuta cu „Universul”.

Copite de măgari. Întâmplările din ultimul timp de la noi ne-a pus, iarăși, față 'n față cu tot secăturișmul din presă, pe care prea recenta schimbare de climat a României n'a avut când să-l înlăture. Pe orizontul o clipă înseninat al țării s'au proiectat, murdare, copite de măga-

ri, violentând văzduhul cu criticismul lor desgustător pentru inutilele satisfacții de mocirlă. Am revizuit în această panoramă de copite măgărești, cari încercau să-și fixeze de-a îndoaselea o poziție cugetătoare, toată tragedia unei intelectualități neisprăvite, neputincioasă față de sine însăși și incapabilă de a se încadra în ritmul unei noul pulsajii de viață românească.

Aspecte de lichelism tâmpit sau de bravură lașă s'au adunat în dosarele noastre, documente pentru o judecată care va fi fără cruțare. Pentru că împrejurarea dovedește, că dacă am avut de rezolvat o problemă a presei iudovești, mai este încă de deretecat în ceea ce a rămas. Mai e de dat afară măgarul din Altar.

Acțiunea Willman. Am urmărit în „Țara Noastră”, încă de la primele ei manifestări, strădania d-lui A. Willman de a pune rânduială logică în viața poporului iudeu. În Octombrie, când a apărut „Soluția eroică a problemei evreești”, lumea iudee de la noi, cu sensibilitatea ei caracteristică, presimția apropierea marilor prefaceri istorice, cari aveau să vină, dar înțelegea divers și greșit această plinire a vremii. D. A. Willman a văzut just și a încercat să concretizeze logic o orientare nouă neamului său, formulând curajos ideea unui stat național iudeu, ca singură soluție pentru ieșirea evreilor din starea nefirească și dăunătoare, pe care o ocupă în omenire.

Evenimentele, așa cum s'au desfășurat și cum le știm, l-au confirmat în aceste gânduri. În jurul său s'a adunat tineret intelectual și lume de toate categoriile, constituind o mișcare, de un deosebit interes politic și istoric. Ne vine la redacție primul număr apărut al unei gazete „Acțiunea Noastră”, care se intitulează „organul acțiunii Willman, mișcare teritorialistă a e-

vrellor din România", care ne dă imaginea prefacerilor ce se petrec în sufletul poporului evreu, față de curentul naționalist al vremii. Spre deosebire de toate celelalte manifestări iudaice, mișcarea teritorialistă a evreilor, pe care o călăuzește concepția nouă a d-lui Willman, se definește fără agresivitate pe linia idealului acceptabil, practic și realizabil, al statului național iudeu. Pe această linie de conduită, la 28 Ianuarie, mișcarea Willman a adresat secretariatului general al Societății Națunilor o telegramă, în care se spune că „singura intervenție, pe care o socotim folositoare cauzei evreești este aceea pentru atribuirea unui teritoriu, care să permită maselor evreești reînțoararea la o viață națională proprie”.

Se opunea astfel, de către evrei din România, o categorică desavua-re intervențiilor neautorizate, in-solite și inoportune, ale iudalsmului meșianic, reprezentat de Alianța israelită universală, cari încercau la Geneva să ne sugrume suveranitatea națională. Dar se atrăgea, în acelaș timp, atenția forului de arbitraj internațional de la Geneva asupra singurei căi, pe care îl poate urma spre a da o soluție mulțumitoare chestiunii evreești, deplasându-se astfel problema de pe plan local, pe plan internațional.

Astfel orientate, năzuințele evreilor vor găsi pretutindeni sprijin și înțelegere.

Vasile Goldiș : La Arad s'a comemorat, după legea creștinească, patru ani de la moartea bunului și vrednicului român care a fost Vasile Goldiș. Un parastas s'a oficiat în catedrala episcopală și numeroși prieteni și-au închinat fruntea la mormântul celui întru Domnul odihnit.

În numele „Astrei”, al cărui președinte a fost cu râvnă și înaltă autoritate intelectuală Vasile Goldiș,

d. dr. Gh. Preda, vice președintele acestei vechi și de mare rost cultural și național asociațiuni din Ardeal, a vorbit, în cadrul unui festival organizat la Palatul Cultural, despre : „Etica creștină în opera socială și cultura a lui Vasile Goldiș”.

Pentru memoria lui Vasile Goldiș nu se putea găsi o mai potrivită temă de evocare, decât aceasta. Căci în toate actele lui, în toată opera lui de scriitor, de îndrumător naționalist și cultural, Vasile Goldiș s'a afirmat un profund creștin. Prin educația lui și prin îndeletnicirile lui, acest fiu de preot și slujitor de fiecare clipă a bisericii ortodoxe, a fost expresia cea mai vie a moralei creștine. Vasile Goldiș a făcut parte din marea rasă a conducătorilor ardeleni, cari au pregătit și au realizat moralmente unirea Ardealului cu țara mamă și cari au pus apoi toată vibrația minței și inimii lor întru înfăptuirea unirii sufletești. Vasile Goldiș a fost astfel un precursor al ideii naționale și creștine, care stă azi victorioasă la temelurile României noi.

De ce se bucură ? Se face rânduală nouă în țară. E drept și e logic. nu importă metoda, câtă vreme ținta rămâne mereu aceeaș, așa cum o cere țara și a înțeles-o în înalta Lui înțelepciune și în nestrămutatul Său patriotism M. S. Regele.

Dar e, se pare, la unii dintre oamenii acestei nații, o drăcească plăcere de a sta cu gândul de-a curmezișul celor mai limpezi treburi publice.

Desigur, punerea în vacanță a vieții partidelor politice nu poate să bucure cluburile, cari n'au trăit decât din electoral și din politicianism. E o stare de jenă firească, pe care o citești pe toate chipurile unei lumi, care suportă anevoie această operație necesară de desintoxicare. Noi n'o avem fiind

că rostul nostru n'a fost niciodată emanația cluburilor și fiindcă prin toate puterile noastre am combătut partidismul.

Și totuș acel ce au strigat mereu, în numele unor perimate principii democratice, să nu se atingă nimeni de libertățile publice câștigate, arborează azi o foarte suspectă jînută de satisfacție. Din acest deretecat, care a pornit să purifice atmosfera României, nu ei vor trage foloase.

Aerul proaspăt care intră în respirația țării va distruge în primul rând parazitismul dăunător al cluburilor, vermina politicianismului de profesie. Atunci de ce atâta mulțumire, care nu este numai o atitudine de fațadă, ci expresia unei siguranțe strănii în asemenea împrejurări. E ceea ce, într'un articol semnat în „Curentul” de d. Pamfil Șelcaru fixa, deunăzi, în aceste constatări :

„Mai zilele trecute, am revăzut chipurile prea cunoscute ale șefilor de organizație (liberali), și mărturisesc că am început să mă tem: nici unul nu avea chip speriat.

„Am cercetat, rînd pe rînd fețele lor.

„Am vrut să le surprind în priviri măcar umbra unei temeri; dar tocmai seninătatea lor m'a înfiorat.

„Nu aveau în priviri nici o resemnare. Ceva mai amenințător: o bucuroasă așteptare. Crede oare cineva că această așteptare irizată de o abia stăpînită bucurie, poate fi în legătură cu noua ordine politică prin care partidele în chip normal se lichidează? Evident că nu! Ci tocmai în această așteptare cu reflexele bucuriei interioare am citit conspirația nemărturisită împotriva revoluției regale, mijlocul prin care voința de mîntuire a țării, voința ce animă pe Rege să fie zădărnicită”.

Stalin nu face subtilități. Intr'o scrisoare pe care o publică recent

în officiosul moscovit „Pravda”, Stalin declară fără înconjur, că scopul principal al diplomației sovietice rămîne mereu stărnirea revoluției mondiale comuniste.

Această manifestare a capului Uniunii socialiste sovietice rusești pune categoric în discuție chestiunea discriminării ideologice în Europa. Pot rămîne indiferente statele burgheze în fața unei asemenea concepții și acțiuni politice? Se mai poate vorbi de o perfectă neutralitate față de cele două concepte ideologice, cari stau față 'n față? Chiar și statele de structură democratică, cari nu exclud însă ideea individualității naționale, nu pot trece nepăsătoare pe lângă noua orientare declarată și oficială de la Moscova.

În concluderea dintre popoare pentru ideea de pace în lume, formula revoluției mondiale comuniste aduce un element de neliniște și nesiguranță pe ziua de mâine, care trebuie înlăturat. În ziua când Rusia se va resemna să nu năzuiască dincolo de granițele ei, să nu impună omenirii un cod re existență, pe care nimeni nu-l reclamă, lupta ideologică va dispărea de la sine și se va reintra în logica normală a lucrurilor, fiecare popor rezervându-și dreptul de a se determina cum îi convine, la el acasă.

Până atunci însă, d. Stalin nu face subtilități, cum fac inutil unele cancelarii europene.

Sărindarul în halnă nouă. E un ziar, de curând apărut, care își dă mare silință să pară pe toate fețele aidoma pe veci dispărutului „Adevărul”. Dacă ar fi un simplu mimetism grafic, explicabil prin faptul, că se realizează tehnicește în atelierile din Sărindar, lucrul n'ar fi decât amuzant. Dar răsar din coloanele acestei improvizații gazetărești, fără axă și fără noimă, toate urătele năravuri profesionale împotriva cărora s'a ridicat cândva

toată suflarea românească, cu dreaptă indignare. Acelaș orizont restrâns la mici interese nemărturisite de tarabă, acelaș vocabular care spurcă orice idee, aceeaș intrigă stupidă, acelaș sectarism necrușător se scurg târându-se desgustător pe toate paginile îndoelniciei gazete. Toată imaginea Sărintarului, mă rog.

Iată de exemplu, nu mai puțin decât la al 15-lea număr, numita gazetă reia chestiunea evreiască, exact ca la „Adevărul”. E singura temă, care nu se reluase. S'a trecut și hopul acesta. Pe când semnătura lui H. Schor?

Kominternul nu șomează. După datele pe cari le publică „Gren-goire”, la 26 Ianuarie s'a ținut o reuniune a secretariatului politic al Kominternului, la care au luat parte toți conducătorii acțiunii sovietice

în Europa, legor, în calitate de șef al secției secrete; Dimitrov, secretarul general al internaționalei a treia; Schick, Manuilski și Lozovsky de la Prof-intern; Popescu, Weintrauben, Gurovici, Liemann, Turrini, Adami și Valdez, acesta din urmă reprezentând comitetul afacerilor străine de pe lângă biroul politic al Kominternului.

Acest sinistru sinedriu de agitație pentru pregătirea și declanșarea revoluției comuniste mondiale, cu membri de toate semințiile, a trecut în revistă situația acțiunii Kominternului în toată Europa și în Africa de nord. Ceea ce ne atrage cu deosebire atenția este prezența aceluși Popescu, care în această reuniune de ași ai revoluției mondiale pare să aibe un rol extrem de interesant, în ceea ce ne privește. În orice caz, pentru cine susține, că în România nu are priză comunismul, e un avertisment.

